

תורה ודעת

פסח שני תשע"א

גליון 146

יו"ל ע"י 'קהל עדת ירושלים'

בגליון

בעניינא דיומא

בגדרי חובת חג המצות ופסח שני
מתורתו של רבינו שליט"א

א

בירורי הלכה

הלכות ספירת העומר
הרב חיים הלוי חזן

ה

חקר ועיון

אמירת גאל ישראל בלחש
הרב חיים יצחק פרוש

ה

רשמים משבת התאחדות בחורי ישיבת המתמידים

שבת קודש נפשי חולת אהבתך
הבה"ח משה בר"נ אנשין

ט

בעקבות הרועים

י

בעניינא דיומא

מתורתו של רבינו הגאון רבי לייב מינצברג שליט"א

בגדרי חובת חג המצות ופסח שני

ובירושלמי (פסחים פרק ט הלכה א) - ניתן להם
לישראל לבנות בית הבחירה היחיד עושה פסח
שני, ואין הציבור עושה פסח שני, רבי יהודה אומר
אף הציבור עושה פסח שני.

כלומר שבאופן שלא היה קיים בית הבחירה, והיו
מופקעים לגמרי מעשיית הפסח בחודש הראשון,
אזי דעת רבי יהודה שבאופן זה אף כל הציבור
עושה פסח שני.

והנה הגאון בעל 'אור שמח' (בספר 'משך חכמה'
במדבר כח, טז) מחדש בזה חידוש עצום. שאף
שבפסח שני לא נאמר מצוות אכילת מצות שבעת
ימים ואיסור חמץ, אכן באופן כזה שניתן לבנות
בית הבחירה לאחר הפסח, שהציבור כולו עושה
פסח שני, בכהאי גוונא עושים גם חג המצות
בחודש השני עם אכילת מצות שבעת ימים, ככל
הלכותיו ומשפטיו.

ועיין שם שהוא מוכיח זאת מהכתובים, אכן
טעמא בעי, מדוע היחידים שמקריבים פסח שני
אין מצוותם אלא באכילת הפסח על המצות בליל
ט"ו, מה שאין כן אם כל הציבור מקריבים פסח שני
מתחייבים לעשות שוב חג המצות שבעת ימים גם
בחודש השני.

המשך בעמוד הבא

א.

מצוות 'פסח שני' נתפרשה בכתוב (במדבר ט)
דהיינו שכל אחד מישראל שהיה טמא או בדרך
רחוקה בעת הקרבת הפסח ב"ד ניסן, מביא פסח
שני ביום ארבעה עשר לחודש השני, ומשפטו ככל
חוקות פסח ראשון. ונתבאר דיניו במסכת פסחים
(צה.).

והנה אף שפסח שני נאכל בליל ט"ו על מצות
ומרורים, אבל אין לו חג, ואין עליו אכילת מצה
שבעת ימים.

ומבואר בגמרא (פסחים סו:) שלא נאמרה מצוות
פסח שני רק כשמיעוט הציבור היה טמא, אבל
אם רוב הציבור היו טמאים אין עושים פסח שני.
וכדילפינן התם מדרשת המקראות - 'איש איש כי
יהיה טמא לנפש - איש נדחה לפסח שני ואין ציבור
ינדחין לפסח שני'.

אולם אם בית המקדש לא היה קיים בעת פסח
ראשון, ואחר כך ניתנה רשות לבנותו בין פסח
ראשון לפסח שני - וכפי שאנו מקווים שעוד בשנה
הזאת יבוא הגואל ויבנה לנו את בית הבחירה -
בזה נחלקו תנאים אם הציבור עושים פסח שני.
כדאיתא בתוספתא (פסחים פרק ח פיסקא ב)

טנא מלא ברכות

ברכת מזל טוב חמה ולבבית שלוחה בזה
לכבוד מורינא ורבינא שליט"א

ולחתנו הרה"ג רבי אברהם יצחק הלוי סגל שליט"א
לרגל הולדת הנכד / הבן במז"ט ובשעט"מ

יהא רעווא משמיא שיזכו לרוות ממנו ומכל משפחתם רוב נחת דקדושה
ויאריך ה' ימיו על ממלכתו להנהיגנו, ולהפיץ מעיינות תורתו הברוכים
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא הרחבת הדעת וכל מילי דמיטב.

קהל עדת ירושלים

בשורה טובה לשוחרי התורה

תודה לה' יתברך בימים אלו נמסר לדפוס

ספר בן מלך על 'שיר השירים'

ואוגדן חלק ה'

מגליונות 'תורה ודעת'

מהדורת יידונו החשוב

הרה"ח רבי ישראל אהרן קלצקין שליט"א

ב.

וכדי לבאר זאת יש להקדים ולעין בגדרי חובת חג המצות שבתורה.
הנה יסוד חובת קביעת חג המצות נאמר בפרשת 'החודש הזה לכם' - **והיה היום הזה לכם לזיכרון וחגותם אותו חג לה' לדורותיכם** - - - **שבעת ימים מצות תאכלו אף ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם** - - - **וביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קודש** - - - **ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים** (שמות יב, יד-יט).

בפסוקים אלו מבואר כי את היום שיצאו בו ממצרים, דהיינו יום ט"ו בחודש הראשון, נצטוו לעשותו לזכרון על ידי קביעת חג שיאכלו בו מצות שבעת ימים. והנה בסוף פרשת בא בפרשת 'קדש לי כל בכור' חוזר הכתוב ומצווה על מצוות 'אכילת המצות שבעת ימים' פעם נוספת - **היום אתם יוצאים בחודש האביב, והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני** - - - **ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה, שבעת ימים תאכל מצות וביום השביעי חג לה'**. (שמות יג).

ומלבד מה שצריך לבאר את עצם הכפלת המצוה פעם נוספת, עולה כאן תמיהה רבתי בלשון הכתוב שנאמר כאן לעשות חג ביום השביעי, ואילו היום הראשון אין נזכר כאן כלל לעשות בו חג. לעומת הפרשה הקודמת, שבה עיקר קביעות החג הוא היום הראשון.

ועיקר הקושי בזה הוא מצד הסברא, שהרי עיקר המאורע היה ביום הראשון - ט"ו ניסן שבו יצאו ממצרים. ומה הטעם לציין ולייחד דווקא את היום השביעי לחג לה'.

והנראה בביאור כל זאת, שמצוות 'אכילת המצות שבעת ימים' נאמרו עליה שני פרשיות, שבהם נצטוונו על מצוה זו מצד שני גדרים שונים זה מזה בעיקר צורת חיובם.

האחד הוא מה שהתורה ציוותה על אכילת מצות שבעת ימים לרגל היציאה ממצרים, שהיום עצמו שיצאו בו ממצרים חל בו מצוה לעשות אותו לזיכרון ולקבוע בו חג של אכילת מצות אשר נמשך שבעת ימים. ומצד גדר זה פשוט שעיקר החג הוא ביום הראשון ט"ו ניסן, שבו אירע מאורע היציאה והוא שורש החג.

וגדר חובה זו בקביעת חג המצות, היא אשר נתבארה בפרשת 'החודש הזה לכם', וככתוב שם - **כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים**.

אכן יש גדר נוסף שציוותה תורה במצוות חג המצות, והיינו מצד הקרבת קרבן הפסח ב"ד ואכילתו בליל ט"ו. כלומר שכהמשך למצוות קרבן הפסח ציוותה תורה - 'שבעת ימים תאכל מצות' זכר ליציאת מצרים.

כלומר שמלבד מצוות 'חג המצות' שנצטוונו בה מצד עצם היום שאירעה בו היציאה. חלה עלינו עוד חובה של 'שבעת ימים תאכל מצות' כהמשך לקרבן הפסח, שמכיוון שיציאת מצרים באה בעקבות קרבן הפסח וכדכתיב 'וראיתי את הדם ופסחתי עליכם' (שמות יב, יג). על כן כהמשך להקרבת הפסח עלינו לעשות ציון ליציאת מצרים על ידי אכילת מצות שבעת ימים. משום שהקרבת קרבן הפסח היא אשר גרמה את יציאת מצרים.

וגדר זה במצוות 'חג המצות' הוא אשר נתבאר בפרשת 'קדש לי כל בכור'. וכפי שפתחה תורה ואמרה 'ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה'. וכדעת רש"י ש'ועבדת את העבודה הזאת' הכוונה לעבודת קרבן פסח שמצינו שהקרבתו נקראת 'עבודה', כמין שנאמר למעלה - 'ושמרתם את העבודה הזאת' (שמות יב, כה). וכן דרשו בחז"ל בגמרא (פסחים צו). פסוק זה על קרבן פסח. (אולם האבן עזרא פירש 'ועבדת את העבודה הזאת' שהכוונה לאכילת מצות).

והיינו שבאה התורה לצוות כאן, שבעקבות הקרבת הפסח חלה גם חובה בפני עצמה לחגוג שבעת ימים באכילת מצות. שמכיון שבעבור קרבן הפסח ובזכותה הביא הקב"ה את היציאה ממצרים, לכן כאשר חוזרים בכל שנה ועושים את קרבן

הפסח, ציוותה תורה גם לציין את כל מאורע היציאה שהשתלשל בעקבותיו.

ובזה מבואר מה שלא צונו בפרשה זו לעשות חג ביום הראשון שהוא יום היציאה, מכיון שאין גדר חובת מצוות החג בפרשה זו מצד מאורע היציאה שאירע ביום זה, אלא הוא לרגל עבודת הפסח, לציין את היציאה ממצרים שבאה בעקבות קרבן הפסח. ועל כן היום שקבעה תורה בפרשה זו לעשות בו את עיקר החג, הוא דווקא בסופו דהיינו ביום השביעי, שבו כבר הושלם ציון המאורע כולו. וכמו שמצינו בחג השבועות, שאחר שבעת שבועות של ציון וספירת ימי הקציר אז קובעים את החג על הקציר. והבן כל זאת.

ג.

וכמו"כ בפרשת ראה, גם שם לא נזכר חובת החג ביום הראשון אלא ביום השביעי - **ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלוקיך לא תעשה מלאכה** (דברים טז, ח).

והדברים מבוארים שפיר על פי דברינו, כי גם שם גדר מצוות אכילת המצות באה בעקבות הקרבת הפסח כלשון הכתוב - **שמור את חודש האביב כי בחודש האביב הוציאך ה' ממצרים לילה. וזבחתי פסח לה' אלוקיך** - - - **לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחיפזון יצאת מארץ מצרים** (דברים טז, ב).

הנה בפרשה זו מבואר להדיא כדברינו שקביעת החג באכילת מצות היא כהמשך להקרבת קרבן הפסח, כלשון הכתוב - 'לא תאכל עליו' חמץ, שבעת ימים תאכל 'עליו' מצות.

[וכבר ביארנו במקור"א (עיין ספר בן מלך - חג המצות מאמר י' ענף ד) את ההבדל בין מצוות פסח ומצה שבפרשת בא למצוות אלו בפרשת ראה. כי בפרשת בא המצוה היא במטרה לעשות זכר ליציאת מצרים, אשר עבור זאת אנו חייבים לעבוד את ה'. וכמו מצוות קידוש בכורות שניתנה שם שמטרתה לעשות זכר ליציאת מצרים ומכת בכורות. ואילו בפרשת ראה גדר המצוה היא להודות לה' ולשמוח לפניו על מה שיצאנו ממצרים, וכפי שמצינו שמשם למדו דין חגיגת י"ד, ובעומק הדבר הכוונה היא שבקרבן פסח עצמו נכלל גדר של חגיגה ושמחה, (ונתבאר במקומו בהרחבה).]

הנה כי כן בשני פרשיות אלו, הן בפרשת 'קדש' שבסוף 'בא', והן בפרשת 'שמור את חודש האביב' שב'ראה'. גדר חובת אכילת מצות הוא כהמשך להקרבת קרבן הפסח, שקרבן הפסח מחייב שבעת ימים מצות תאכלו.

לעומת פרשת 'החודש הזה לכם' בריש פרשת 'בא' ששם גדר חובת החג הוא על עצם היציאה, ולכן שם עיקר החג הוא ביום הראשון.

ד.

הנה נתבאר שהקרבת קרבן פסח בעצמה גוררת מצוות אכילת מצות שבעת ימים, מלבד החובה שבאה מצד יום המאורע של היציאה. אולם למרות זאת, בפסח שני שעושים היחידים בזמן שבת המקדש קיים, אין הקרבת הפסח גוררת אכילת מצות שבעת ימים. והטעם בזה נראה פשוט, משום שבפסח ראשון כבר נתקיים מצוות חג המצות מצד שני העניינים, שהרי רובם של ישראל הקריב את הפסח במועדו, וחג המצות התקיים בחודש ניסן, גם מצד החובה הבאה בעקבות הקרבת הפסח. והקרבת פסח שני היא רק השלמה ליחידים, ולכן אינה גוררת אכילת מצות שבעת ימים.

ובזה יבואר כמין חומר גדר ההלכה שחידש בספר 'משך חכמה', שלדעת רבי יהודה שסובר שאם בעת פסח ראשון היו כל ישראל מופקעים לגמרי מהקרבת הפסח, אזי הם מקיימים אותו בפסח שני, כי אז חל עליהם כל מצוות החג ואכילת מצות שבעת ימים, גם בחודש אייר.

ולפי דברינו הטעם מבואר שפיר, כי כאשר לא היה בית המקדש קיים בחודש ניסן, והיו מופקעים כליל מהקרבת הפסח, הרי נמצא שבשנה כזו התקיימה מצוות חג

כמו כן יש להבחין שלמרות הסמיכות יש הבדל בין שני הפסוקים באופן הכתיבה, שבפסוק הראשון כתוב 'מצת' חסר, ובפסוק השני כתוב 'מצות' מלא. וצריך לדעת מהו הטעם בזה.

והנה ביארנו במקור"א (בן מלך - חג המצות מאמר ז ענף ב) שגדר מצוות אכילת מצה בלילה הראשון, אינו מצד זמן הלילה עצמו, אלא הוא מצד מצוות אכילת מצות שבעת ימים. שכל שבעת הימים אין המצוה מתקיימת דווקא באכילת מצה בפועל, אלא על ידי הקביעה והמצב שמאכל הלחם של האדם בשבעת ימים אלו הוא רק מצות ולא חמץ. אולם בכדי להתחיל את המצב המיוחד הזה, ציוותה תורה שזה יהיה על ידי מעשה בפועל של אכילת מצה בתחילת שבעת הימים, שעל ידי זה יש כאן הכרזה וקביעה על ידי האדם, שמעתה ואילך מתחילה תקופה שמאכל לחמו הוא רק מצות. ולכן נדרש מצוות אכילה זו בלילה הראשון מהפסוקים שעוסקים בחובת אכילת מצות שבעת ימים. עיי"ש בארוכה.

אכן נראה להוסיף, שאין הכוונה שיש אכילת מצה בפועל רק בפרק הזמן הראשון של תקופה זו, אלא שבאכילה זו בלילה הראשון שמחוייב בה במצוות עשה, יש בזה גם משום אכילה בפועל בכל שבעת הימים. והיינו על פי מה שכתב רש"י בפסוק 'שבעת ימים מצות תאכל' (שמות יב, טו) - 'שטיינ"א של ימים', כלומר שבכל מקום שנאמר 'שבעת ימים', הכוונה היא שכל קבוצת הימים מתאחדת לחטיבה אחת, כאילו כולם יומא אריכתא. ונמצא שעל ידי שאוכל בה פעם אחת אכילת מצוה של מצות, יש כאן אכילת מצות בכל שבעת הימים. וכשם שעל ידי תקיעת שופר פעם אחת ביום, נעשה כל היום 'יום תרועה', ואין צורך להריע כל היום. כך על ידי אכילת מצות פעם אחת בחטיבת 'שבעת הימים' נעשים כל הימים האלו לימי אכילת מצות.

אלא מכיון שחטיבה זו עשויה מפרקי זמן חלוקים, ציוותה תורה שתהא אכילה זו בפרק הזמן הראשון של 'שבעת הימים'. בכדי שלא יהיה אף פרק זמן בחטיבת הימים הללו, שאין בו מציאות של אכילת מצות. והבן.

ומעתה יבואר שפיר כפילות הפסוקים. שתחילה באה התורה לקבוע מצוות עשה חיובית לאכול בפועל מצה בשבעת הימים, אשר כפי שדרשו חז"ל מתקיימת מצוה זו על ידי האכילה בלילה הראשונה, ועל זה נאמר 'שבעת ימים תאכל מצת'. ואחר כך באה התורה להגדיר את המצוה, דהיינו שכל שבעת הימים יהיה מצב של אכילת מצות, דהיינו שאם יבוא האדם לאכול פת מחמשת מיני דגן, חייב לאכול מצה ולא חמץ. ולכן הלשון הוא בבניין כבד - 'מצות יֵאָכֵל', כלומר שיהיה מצב שהמאכל הנאכל בשבעת ימים אלו הוא מצות, ואכן המשך הפסוק הוא 'ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך'. שגם בכך מתקיים המצב של 'מצות יֵאָכֵל', על ידי שלא יהיה נמצא בבתינו חמץ ושאור. וכמו שביארנו שם בארוכה שכל איסור החזקת חמץ, היינו משום שבכך בא לידי ביטוי שאין החמץ מהווה מאכל עבורינו בשבעת ימים אלו.

ובזה יבואר מה שבפסוק הראשון כתוב 'מצת' חסר, ובפסוק השני כתוב 'מצות' מלא, כי מכיון שבמצוות אכילת מצה החיובית די באכילה אחת, לכן כתיב בה 'מצת' חסר, כלומר שדי לזה במידה מועטת, אולם כשהתורה באה לקבוע את קביעות מצב המאכל של שבעת ימים, נכון לכתוב 'מצות' מלא, דהיינו במלוא משמעות המילה.

גדר המצוות שבפרשת 'זאת חוקת הפסח'

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חוקת הפסח כל בן נכר לא יאכל בו. וכל עבד איש מקנת כסף ומלתא אותו אז יאכל בו. תושב ושכיר לא יאכל בו. בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו (שמות יב, מג).

פרשה זו נאמרה לאחר שכבר פרט הכתוב את מצוות הפסח וכל הלכותיו בפרשת 'החודש הזה לכם', אלא שכאן נתוספו שלשה פרטי דינים והם, איסור אכילתו לערל ובן נכר, ושיֵאָכֵל בבית אחד, ואיסור שבירת עצם. וצריך להבין מדוע נתייחדו דינים אלו בפרשה בפני עצמה. וביותר טעון ביאור מדוע דווקא דינים

המשך בעמוד הבא

המצות בחודש הראשון רק מצד גדר 'יום היציאה', ולא מצד גדר 'הקרבת קרבן פסח', ולכן כאשר ניתן להם לבנות את בית הבחירה ובאים כל ישראל להקריב קרבן פסח בחודש אייר, עדיין חלה עליהם חובת עשיית חג המצות הבאה מצד הקרבת קרבן פסח. ומובן שפיר טעמא דהאי מילתא, שבכהאי-גוונא מתחייבים שוב לעשות 'חג המצות שבעת ימים' ככל מצוותיו והלכותיו.

ה.

ונמצא שישנם שלשה אופנים בקיום מצוות 'חג המצות שבעת ימים'. והיינו, שיש שמתקיימת המצוה רק מצד גדר 'זיכרון יום היציאה', וזה בזמן שאין בית המקדש קיים ואין הקרבת קרבן פסח.

ובאופן שיבנה בית הבחירה בין פסח ראשון לפסח שני, אזי יעשו 'חג המצות שבעת ימים' בחודש השני, ואז יהיה גדר המצוה רק מצד הקרבת 'קרבן פסח'.

אמנם בזמן שבית המקדש קיים ומקריבים את קרבן הפסח במועדו, אזי מתקיימת מצוות 'חג המצות שבעת ימים', מצד שני הגדרים כאחד.

ובזה יבואר מה שיש לתמוה בפרשיות המועדות, שבטרם שהכתוב מפרט את חובת המקרא קודש והקרבת אשה של חג המצות, מזכיר תחילה את הקרבת הפסח ב"ד.

הן בפרשת אמור - **בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח לה'. ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו. ביום הראשון מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו.** (ויקרא כג, ה-ז).

וכן במוספין שבפרשת פינחס - **ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח לה'. ובחמשה עשר יום לחודש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל. ביום הראשון מקרא קודש כל מלאכת עבודה לא תעשו** (במדבר כח, טז-יח).

והדבר צריך ביאור שהרי פרשיות אלו עוסקות במצוות מקראי קודש והקרבת הקרבנות בהם, ולשם מה הוזכרה כאן מצוות הקרבת קרבן פסח ב"ד.

ולפי מה שנתבאר כאן, הרי קביעת 'חג המצות' יש לה שני שרשים, האחד מצד עצם יום ט"ו בניסן שהוא יום היציאה ממצרים. אך בנוסף לכך יש שורש נוסף לחג המצות שמתחייב כהמשך ובעקבות הקרבת קרבן הפסח ב"ד. ומעתה מבואר שפיר מפני מה מציין הכתוב בפרשת המועדות את הקרבת הפסח ב"ד, כי הרי הוא אחד משרשי המועד ומקרא קודש של חג המצות. והכתוב מזכיר את שני הסיבות לחג. תחילה משום שבארבעה עשר פסח לה', ולכן ממחרתו ואילך יש שבעת ימים אכילת מצות. ועוד משום שבחמשה עשר עצמו חג, והחג הזה מתמשך שבעת ימים. כי שני הדברים הללו גורמים את מצוות 'שבעת ימים מצות יאכל' ככל המבואר בדברינו.

[וידועים דברי הזהר - **כרוזא כריז, בארבעה עשר לירחא תניינא, דהא מתמן עד שבעה יומין 'תרעין פתיח', מכאן ולהלאה ינעלון תרעי, ועל דא פסח שני** (חלק ג דף קנ"א רע"א מהימנא).

והדברים תואמים עם יסוד הדברים האמורים, שעניינו של פסח שני יש לו המשך שבעת ימים].

גדרי מצוות 'חג המצות' בפרשת 'קדש לי כל בכור'

ומדי עסקנו בפרשת 'קדש לי כל בכור', נבאר עניין נוסף בפרשה זו הטעון ביאור רב.

שבעת ימים תאכל מצת ובמים השביעי חג לה'. מצות יֵאָכֵל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך (שמות יג).

והכתוב כולו אומר דרשני, לשם מה חזרה ונכפלה מצוות אכילת המצות בזה אחר זה, 'שבעת ימים תאכל מצות', ומיד אחר כך שוב 'מצות יֵאָכֵל את שבעת הימים'.

חזרתו של רבינו של"ט"א

וכן כתב (מצוה טו) הטעם באיסור הוצאת בשר הפסח מן הבית חוצה - **משרשי מצוה זו, מה שכתבנו, לזכר ניסי מצרים, ומפני שנעשינו אדונים, באה המצוה עליו שיהא נאכל במקום החבורה, ולא נוציאהו לחוץ, כדרך מלכי ארץ שכל המוכן להם נאכל בהיכלם ברוב עם שלהם. ודלת הארץ בעת ימינו סעודה גדולה, ישלחו ממנה לחוץ מנות לרעהיהם לפי שהוא חידוש אצלם.**

הרי שלדעתו גדר דינים אלו הם מגדר מצוות האכילה כמו המצוות של 'צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו'. ולפי זה אין מובן מה טעם חילקה התורה מצות אלו לפרשה נפרדת ונשתנו לקרותם בשם 'זאת חוקת הפסח'. וצ"ע.

שביעי של פסח - שלימות יציאת מצרים

סיפור יציאת מצרים כולל בקירבו שני עניינים, הן החירות שהיינו עבדים ונעשינו בני חורין, והן המעלה הרוחנית שהיינו בשפל המדריגה, ולקחנו ה' לו לעם, קדשנו במצוותיו וקרבתו לעבודתו.

וכפי שאמרו בגמרא (פסחים קטז.) 'מתחיל בגנות ומסיים בשבח, מאי בגנות רב אמר מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ושמואל אמר עבדים היינו'. ונקטינן להלכה לומר את שניהם הן 'עבדים היינו ויוציאנו' והן מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו'. כמו שכתב הרמב"ם - וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח, כיצד מתחיל ומספר שבתחילה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים וטועין אחר ההבל ורודפין אחר ע"ז, ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילו מן התועים וקרבתו ליחודו, וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו ובחירותנו (הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה ד).

והנה יש לציין ששני העניינים האלו, תחילתם היתה ביום ט"ו ניסן ושלימותם היתה בשביעי של פסח. כי שלימות היציאה והחירות היה בקריעת ים סוף, שהרי המצרים רדפו אחריהם לכלותם וכדכתיב 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי, ורק אחרי שטבעו כולם בים ניצול העם לגמרי מתחת יד מצרים, וכמו שכתוב 'ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים'.

ובירושלמי - 'בהתנדב עם ברכו ה', כשהקדוש ברוך הוא עושה לכם ניסים תהיו אומרים שירה, התיבון הרי גאולת מצרים, שנייא היא שהיא תחילת גאולתך', (פסחים פרק י הלכה ו). כלומר שביציאת מצרים לא אמרו שירה מיד כיון שהיתה רק תחילת גאולתך ועדיין לא הושלמה גאולתך, ורק בקריעת ים סוף כשנשלמה ישועתך אז אמרו שירה.

ואכן כך נקבעה ההלכה שבעת קיום מצוות זכירת יציאת מצרים בכל יום צריך להזכיר גם קריעת ים סוף בזכרון היציאה. ומקורו בירושלמי (ברכות פרק א הלכה ו) 'אחרים אומרים צריך להזכיר בה קריעת ים סוף ומכת בכורים'.

וגם בעניין של קרבנו המקום לעבודתו היתה השלימות בשביעי של פסח, כאשר אמרו את השירה. שקיבלו מלכותו עליהם מרצון וכמו שתיקנו בנוסח ברכת גאולה בערבית 'מלכותו ברצון קיבלו עליהם'. וזה היה על ידי השירה שאמרו 'זה א-לי ואנוהו', 'מי כמכה באלים ה', 'ה' ימלוך לעולם ועד'.

שהרי בתחילה בעת היציאה היתה קבלת העבודה בכפיה על ידי הקרבת קרבן פסח, שעליו נאמר 'וראיתי את הדם ופסחתי עליכם' (שמות יב, ג) ומי שלא עשה פסח לא פסח המשחית על ביתו, וכדאיתא במכילתא שאם היה בן ישראל שלא עשה פסח במצרים מת במכת בכורות. אולם בעת קריעת ים סוף הרי לא התנה הקב"ה עמם שום תנאי, ובכל זאת קיבלו מלכותו עליהם מרצון, וזה היה השלימות של 'ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו'.

נערך ונכתב ע"י הרב י.מ.ו.

אלו נקראים 'זאת חוקת הפסח', יתר על שאר הלכות הפסח שכבר נתפרטו בפרשיות שלמעלה.

ונראה הביאור בזה, שבפרשה הראשונה ציוותה התורה את כל ההלכות הבאים מצד חובת הגברא' לעשות את מצוות הפסח, שבכדי לקיים את מצוות הפסח נדרשים כל הפרטים הללו - להימנות עליו ולשחטו בין הערביים ולתת את דמו על המזוזות והמשקוף ולאכלו בלילה דווקא צלי אש על מצות ומרורים ובחפזון, וכל ההלכות האמורות בו.

אולם עתה נאמרו הדינים שישנם בקרבן פסח שאינם באים מצד מצוות האדם בעשייתו ואכילתו, אלא מצד עצם ה'קרבן' עצמו שמהות הקרבן מחייב דינים אלו. והיינו שמחמת מעלתו של קרבן זה אסור לחללו בכל הדינים הללו. ולכן נאמר עליהם - 'זאת חוקת הפסח', כלומר שכל הדינים האמורים כאן הם מצד 'חוקת הפסח' שהם מתחייבים מצד הקרבן עצמו.

כלומר שמה שהערל וכן נכר אסורים בו אין זה מצד פגם במצוות האכילה, אלא שהקרבן נעשה מחולל כשהערל או בן נכר אוכלים בו. וכן האיסור לא להוציא מן הבשר חוצה ואיסור שבירת עצם, הם הלכות הבאות מצד הקרבן עצמו, שמעשים אלו יש בהם חילול בכבוד ובמעלת הקרבן. ולכן הם נקראים 'חוקות קרבן הפסח'.

ובזה יבואר גם לשון הכתוב בכל אלו שנאמר בהם 'בו', 'ומלתה אותו אז יאכל בו' 'כל בן נכר לא יאכל בו' 'ועצם לא תשברו בו', ולא נאמר כאן 'ממנו' כמו שנאמר בפרשת הקודמת 'אל תאכלו ממנו נא'. כי לשון 'בו' משמעותו שגדר האיסור חל מצד הקרבן, שמכיון שהאיסור הוא מצד הקרבן עצמו מתאים הלשון 'בו', כלומר שמצד הקרבן נדרש שלא יפגעו בו. וכן לשון הכתוב בהמשך 'בבית אחד יאכל', לא נאמר 'בבית אחד תאכלו אותו' כי אין זה דין בצורת אכילתו כי אם הוא דין בקרבן עצמו שיהיה נאכל בבית אחד, שהוא כבוד לקרבן שיאכל במקום אחד ולא יתפור להרבה מקומות.

ועיין ב'מנחת חינוך' (מצוה יג - אות י) שכתב דאף שלגבי הלאו של אכילת בשר הפסח נא ומבושל, אינו עובר עליו אלא בליל ט"ו שאז חלה עליו מצוות קום אכול צלי, אבל אם אכלו נא ומבושל מבעוד יום, אף שעובר על העשה של 'ואכלו את הבשר בלילה הזה', אינו עובר על הלאו של 'אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל' (כדאיתא בגמרא פסחים מא.). אולם לגבי הלאו של 'כל בן נכר לא יאכל בו' כתב שם שעובר עליו גם כשאכלו מבעוד יום.

והנה הדבר צריך ביאור מה הסברא לחלק בזה, דמה ההבדל בין איסור אכילת נא ומבושל לבין איסור אכילת ערל וכן נכר.

ולפי דברינו מבואר החילוק שפיר, שכל מה ששייך לדיני מצוות האכילה הוא רק בשעת מצוותו, שהתורה באה להגדיר את צורת קיום מצוות אכילתו והגבילה אותו באיסורים אלו, שמצוותו לאכלו דווקא צלי ואם אוכל נא ומבושל עובר בלאו. אולם מבעוד יום שבלאו הכי אינו שעת אכילתו אין מקום שיחולו עליו איסורים אלו.

אכן איסור אכילת ערל וכן נכר שביארנו שהוא דין בקרבן עצמו, לכן עובר עליו בכל עת, שעצם אכילת ערל וכן נכר מחללת את הקרבן.

וכמו כן לגבי איסור שבירת עצם אסקינן בגמרא (פסחים פד:) שאסור גם מבעוד יום. והדבר מבואר כאמור, שדין זה שנאמר בפרשת 'חוקת הפסח' אין עניינה משום מצוות אכילתו, אלא הוא דין בעצם הקרבן, ולכן הוא שייך גם לפני שעת האכילה.

ועיין בספר החינוך (מצוה טז) שכתב בטעם איסור שבירת עצם, שהוא משום - **שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרר העצמות ולשברם ככלבים, לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים. ועל כן בתחילת בואנו להיות סגולה כל העמים ממלכת כהנים ועם קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה.**

הלכות ספירת העומר

א. מצות הספירה

כתוב בתורה 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום' (ויקרא כג, טו). וכתב - 'שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות' (דברים טז, ט).

ובגמרא (מנחות סו.) איתא דאמימר מנה רק ימים, דס"ל דמכיון דהא דמנינן הוא רק זכר למקדש לכן די בספירת הימים, ורבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי והלכה כוותיהו, ואיכא פלוגתא בראשונים מאי ס"ל לרבנן דבי רב אשי י"א דס"ל דגם בזה"ז הוא מה"ט וי"א דמודו לאמימר דבזה"ז הוא מדרבנן אלא כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תיקון, ולכן גם אם הוא מדרבנן צריך למימני גם שבועי.

ודרשו חז"ל 'לכם' שתהא ספירה לכל אחד ואחד (שם סה:), והיינו דלא תימה דמצוה זו היא רק על ב"ד וכספירת שמיטות ויובלות דכתיב 'וספרת לך שבע שבתות שנים וגו' והמצוה היא על ב"ד, דהתם כתיב 'לך' וקאי אציבור והיינו ב"ד, אבל כאן כתיב 'לכם' ולכן בעינן ספירה לכל אחד ואחד.

ואיכא פלוגתא באחרונים י"א דבעינן ממש ספירה לכל אחד ולא אמרינן בזה שומע כעונה, וי"א דיכול לצאת גם בזה הספירה מחבירו דשומע כעונה הוי כסופר בעצמו. וכתב הביה"ל (סימן תפט ד"ה ומצוה) דהוא כבר מחלוקת הראשונים ולכן לכתחילה בוודאי יש להחמיר לספור בעצמו. וכל זה הוא רק בעצם הספירה, אבל הברכה לכו"ע יכול לצאת מחבירו.

כתב ב'שו"ע הרב' דלמ"ד מצוות אי"צ כוונה אם שומע מחבירו אע"פ שלא נתכוון לצאת וחבירו לא נתכוון להוציאו מ"מ יצא ידי"ח, וא"כ כשהש"ץ מברך וסופר שוב לא יוכל לברך כשיספור בעצמו, ולא סגי בזה שמחשב 'שאין אני מתכוון לצאת' דגם בזה יצא למ"ד מצוות אי"צ כוונה, אלא צריך שיחשוב 'שאני מתכוון לא לצאת' ובוודאי לא יצא בשמיעת חבירו ואז יוכל לברך כשיספור שנית בעצמו. אכן במ"ב כתב שמנהג כל ישראל שכל אחד מברך וסופר לעצמו ואין סומכין על הש"ץ, ולכאורה פליג בזה על הגר"ז.

ב. זמן הספירה

מהא דכתיב 'תמימות תהינה' דרשינן שיש לספור בתחילת הלילה, וכתב הרא"ש דיכול לברך גם בביה"ש דספירת העומר בזה"ז הוא מדרבנן והוי ספיקא דרבנן וחשבינן ליה כבר ללילה, והוסיף דבזה עדיף טפי דכשיספור בביה"ש הוי יותר תמימות, וכן כתב הר"ן, אלא שכתב כן רק על היום הראשון, ומ"מ כתב הר"ן דאין נכון שיכניס עצמו לכתחילה בספק ולכן גם ביום הראשון יספור כשהוא וודאי לילה, ואי משום דבעינן תמימות אין להחמיר בתמימות בזה"ז שהוא מדרבנן יותר מספירה דאורייתא שהיו סופרים בזמן המקדש כשהיה וודאי לילה, ועוד שהרמב"ם ס"ל דגם בזה"ז הוא מה"ט.

ובשו"ע (סימן תפט סעיף ב) כתב דהמדקדקים אין סופרים עד צאת הכוכבים וכן ראוי לעשות, וכתב המ"ב דהיינו דמן הדין אפשר לספור

א. ואולי משום דכיון דהמנהג הוא כן הוי כמתכוון להדיא שלא לצאת מהש"ץ.

ב. וי"ל דפליגי בזה דהר"ן ס"ל דתמימות קאי על כללות הספירה וכשספר יום הראשון בתחילת הלילה ספר כל המ"ט יום, והרא"ש ס"ל דכל יום צריך שיום זה יהיה ספירה תמימה.

בביה"ש דרוב פוסקים ס"ל דספירה בזה"ז הוא מדרבנן וספק דרבנן לקולא, אלא דמ"מ אין נכון להכניס עצמו לספק לכתחילה, אבל בדיעבד אם בירך וספר ביה"ש יצא ואי"צ לחזור ולספור, ומביא בשם הא"ר דמפקפק בזה, וס"ל דנכון לחזור ולספור כשודאי לילה, כדי לחוש להרבה פוסקים דס"ל דגם בזה"ז הספירה היא מדאורייתא ואין לסמוך להקל דביה"ש הוי לילה (ועיין תורה ודעת גליון 27 במש"כ ידידי הגאון רבי יואל יעקב פרידמן שליט"א בענין זמן הספירה לנוהגים כר"ת).

כתב בשו"ע (סעיף ג) המתפלל עם הציבור מבע"י מונה עמהם בלא ברכה ואם יזכור בלילה יברך ויספור ואיכא בזה פלוגתא באחרונים במאי איירי השו"ע י"א דאיירי בביה"ש דמעיקר הדין הא פסקין שיכולים לספור אז ולכן הקהל סופרים אז, והוא מהמדקדקין שרוצה לספור כשודאי לילה רק חושש שמא ישכח וע"ז קאמר דיספור עמהם בלא ברכה ועל תנאי שיחשוב שאם אזכור בלילה אין אני רוצה לצאת המצוה בספירה זו, ויוכל לספור בלילה עם ברכה אבל אם ספר עם הציבור בסתמא, יש לו לספור בלילה בלי ברכה, דלענין ברכה להזכיר שם שמים יש לחוש להשיטה דמצוות אין צריכות כוונה ואפשר שכבר יצא במה שספר בביה"ש.

ויש מהאחרונים שפירשו שהיו מתפללים וסופרים מפלג המנחה ואע"פ שהוא עדיין יום מ"מ הקילו אותן המקומות לספור מפלג המנחה דכיון שהתפללו אז מעריב וחששו שאם לא יספרו אז בציבור וילכו כל אחד לביתו ישכחו מחמת טירדא ולא יספרו ותתבטל עיקר תורת הספירה, ולכן ספרו אז וסמכו על האומרים שספירה בזה"ז מדרבנן ואין להחמיר בה יותר מק"ש ותפילה דחשבינן כבר לילה מפלג המנחה, ולכן גם לענין ספירה חשבינן ליה ללילה, וע"ז קאמר השו"ע דגם ת"ח שלבו נוקפו שמא ישכח לספור בלילה יספור עמהם ובלא ברכה דהא מעיקר הדין אין יוצאין אז דהא יום הוא ואינו זמן ספירה, ובלילה יספור שנית ובברכה.¹

ג. העמידה בספירה

כסופר צריך לעמוד בשעת הברכה ובשעת הספירה. בשעת הברכה דכל ברכת המצוות הם בעמידה לכתחילה, ובספירה צריך לעמוד דכתיב 'מהחל חרמש בקמה תספר לך' ודרשינן (רא"ש פסחים פרק י סימן מא) אל תקרי בקמה אלא בקומה שצריך לעמוד בשעת הספירה, ובדיעבד אי בירך וספר מיושב יצא.

ד. הספירה

כתיב 'תספרו חמישים יום' וכתב 'שבעה שבועות תספר לך' מכאן שצריך לספור ימים וצריך לספור שבועות. כיצד ביום הראשון אומר היום יום אחד לעומר [ויש גורסים בעומר] עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד לעומר² וביום השמיני אומר היום שמונה ימים שהם

ג. וכן הוא הלשון במג"א ולכאורה משמע מכאן דס"ל דלא כהגר"ז דלעיל, דלהגר"ז היה צ"ל שיחשוב שאני מתכוון לא לצאת. והגר"ז באמת מסיק בהלכה זו שיחשוב שאם לא אשכח לספור שנית בלילה הרי דעתי עכשיו שלא לצאת בספירה זו, שכשמכוון בפירוש שלא לצאת בוודאי אינו יוצא בע"כ ולפיכך כשיספור בלילה יוכל לספור בברכה, ודו"ק.

ד. ואם שכח ולא ספר שנית בלילה כתב בכף החיים שיכול לספור שאר הימים בברכה. ולשיטה זו לכאורה בביה"ש גם ת"ח יוכל לספור בברכה דהא ספירה בזה"ז דרבנן. וכן לשיטה זו כשסופר עם הציבור בביה"ש אי"צ תנאי.

ה. וי"א לעומר לפני ספירת השבועות כגון היום שבעה ימים לעומר שהם שבוע אחד (שו"ע הרב עפי"ה הקבלה, וכן נוהגין הספרדים).

המשך בעמוד הבא

שבוע אחד ויום אחד לעומר עד שמגיע לשני שבועות ואומר היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות לעומר וכן סופר עד ארבעים ותשעה יום.

ובראשונים איכא כמה שיטות בזה והובאו בטור (סימן תפט) די"א דימים ושבועות צריך למימני רק כשמשלם שבועי והיינו ביום השביעי ובי"ד וכו' אבל בין השבועות והיינו ביום השמיני מונה היום שבוע אחד ויום אחד ואי"צ למנות היום שמונה ימים שהרי כבר מנאם בשבוע שעבר, והיינו שביום השביעי כבר אמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד וכשאומר שבוע אחד כבר הושלם ספירת הימים שבשבוע הראשון. וי"א שבשאר הימים אי"צ לספור השבועות דשבועי צריך לספור רק במשלם שבועי, ולהלכה אנו סופרים בכל יום בין הימים ובין השבועות, ובאמצע השבועות אנו אומרים שהם שבוע אחד ויום אחד כנ"ל.

ובדיעבד אם ספר רק הימים אם הוא שלא במשלם שבועי כגון ביום השמיני וכו' יצא ואי"צ לחזור ולספור. ואם הוא ביום משלם שבועי כגון בשביעי ובי"ד וכו' איכא מחלוקת אי יצא דהא בזה לכו"ע צריכים לספור השבועי וכתבנן דבי רב אשי, ובה מדינא חייב לחזור ולספור ובפרט לראשונים שגם בזה"ז ספירה דאורייתא דבזה לכו"ע חייב למימני שבועי. ובדיעבד אם לא חזר וספר מונה שאר הימים בברכה.

ואם ספר רק השבועות אם שלא ביומי דמשלם שבועי והיינו כגון שביום השמיני ספר היום שבוע אחד ויום אחד יצא, דהא י"א דלכתחילה מונין כן ואי"צ לחזור ולספור, אבל ביומי דמשלם שבועי אם מנה רק היום שבוע אחד לכו"ע לא יצא וצריך לחזור ולספור.¹

דרך צחות לשון הקודש לומר 'ימים' לשון רבים משנים ועד עשרה ועשרה בכלל אבל מאחד עשר ואילך יאמר 'יום' לשון יחיד, וכן מנין המועט מתחילה כגון היום אחד ועשרים יום, וכן אנו נוהגין, וכל זה מצחות הלשון ואינו לעיכובא.

ה. קודם ואחר הספירה

לפני הספירה יש נוהגין לומר לשם יחוד וכו', הריני מו"מ לקיים מצות עשה וכו', ויש מפקפקין אי יכול לומר מצות עשה דהא לרוב הפוסקים ספירה בזה"ז הוא מדברנן.

אחר הספירה נוהגין לומר יה"ר וכו' שיבנה ביהמ"ק או הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק וכו'. כלומר ואז נקיים גם מצות הבאת העומר.² ויש נוהגין לומר מזמור 'אלקים יחננו' הובא במג"א ומ"ב, וגם אנא בכח ורבש"ע (שו"ע הרב ע"י הקבלה).

ו. שינה בנוסח הספירה

1. ולפי"ז יש לעיין אם ביום השביעי לא ספר אם מעכב אצלו ספירת הימים או לא אזלינן מה שהוא ספר אלא באמירת שבוע אחד נכלל מה שסופרים בזה שבעה ימים, ודו"ק.

2. והיינו מעיקר הדין אבל כתב בשו"ע הרב דיש לחזור ולספור.

3. ומשמע שחזור וסופר בברכה אם כבר הסיח דעתו או שח, וכן בשאר הימים סופר בלא ברכה, אמנם בביה"ל מסתפק בזה כיון די"א דכל יום הוא מצוה בפני"ע י"ל דיש להקל בזה, וצ"ע למעשה. [ובפמ"ג כתב שיחזור למנות בלא ברכה, ובכ"פ החיים כתב שכ"כ בשו"ע הרב ובח"א, ובשו"ע הרב לא מצאתיו, ובח"א אף דבפשוטו קאי אשבעה ימים דמיניה קגמיר וקאמר דאם אמר רק ימים או רק שבועי יחזור ויספור בלי ברכה, מ"מ יש לדחוק דקאי רק אלא משלם יומי, דהא במ"א כשכתב דאם ספר שבועי לחוד יצא כתב כמש"כ הטור, ובטור קאי רק אלא משלם שבועי, ודו"ק].

4. ובשבלי הלקט כתב הטעם דהוא משום יום הנ"ל דהא כל יום ט"ז אסור בחדש מתקנת ריב"ז לכך ראוי להזכיר עבודת ביהמ"ק ולהתפלל עליה שיבנה במהרה, ולכאורה לטעם זה שייך תפילה זו רק בלילה הראשון, אלא אגב היום הראשון מתפללין גם כל הימים, וכתב בשע"צ דטעמים הנ"ל הם אם אמרין ספירה בזה"ז דאורייתא, אבל אי נימא דהוא מדברנן פשוט טפי שאנו מתפללין שיבנה ביהמ"ק ואז נקיים המצוה מה"ת.

ספר בר"ת כגון שאמר ביום השני היום ב' ימים לעומר, איכא מחלוקת פוסקים בזה ויחזור ויספור בלא ברכה. והיעב"ץ מחלק בין אמר היום ל"ג בעומר דבזה וודאי לא יצא, לבין אם אמר הר"ת במילוי אותיות דהיינו שאומר היום למ"ד גימ"ל לעומר דבזה אפשר דיצא וגם בזה יחזור לספור ובלי ברכה.

אם ספר"א בלב וודאי לא יצא דהרהור לאו כדיבור דמי, וכ"כ הפר"ח וציין בביה"ל ועיין לעיל סימן ס"ב במ"ב וביה"ל. ושם מסיק בביה"ל דבדאורייתא יחזור לכו"ע ובדרבנן החוזר ומברך בוודאי לא הפסיד דכמעט כל הראשונים ס"ל דהרהור לאו כדיבור דמי, ולפי"ז אם הרהר הספירה אי נימא דספירה בזה"ז הוא מה"ת וודאי צריך לחזור ולספור, ואפילו שהיא מדברנן כיון דמסיק דגם אם הוא מדברנן המברך לא הפסיד, וודאי יש לו לחזור ולספור ובברכה וכמ"ש הביה"ל שם דגם אם הוא מדברנן המברך לא הפסיד, וכאן אפשר שספירה בזה"ז הוא מה"ת, ובשו"ת רעק"א סימן כ"ט פסק שיחזור לספור בברכה.

אם כתב הספירה אם לא כיוון לצאת בזה וודאי לא יצא וחוזר וסופר בברכה, ואפילו כיון לצאת בזה נמי כתב בשע"ת דאף שיש להסתפק בזה קצת מ"מ נראה דגם בזה לא יצא ויחזור לספור בברכה, דאף אי נימא דכתיבה כדיבור דמי וכמ"ש המחבר סימן מ"ז דאם כותב דברי תורה צריך לברך ברכת התורה היינו במקום שהדיבור עצמו אינו אלא לגלות מחשבת הלב, משא"כ כאן דצריכים הספירה בפועל, והוה כמי שכותב ק"ש ותפילה דוודאי לא יצא ידי חובתו.

אמר ביום ל"ט 'היום ארבעים חסר אחת' יצא.

ז. טעה בספירה

כתב בשו"ע אם פתח ואמר בא"י אמ"ה אדעתא דלימא היום ארבעה שהיה סבור שהיום הוא יום ד' ונזכר שהיום הוא חמשה ימים וסיים חמשה, וכן איפכא אם ביום ד' פתח אדעתא לומר היום ארבעה ימים וסיים חמשה אינו חוזר ומברך. ותמיהו האחרונים דבשלמא ברישא דלבסוף ספר כהוגן שפיר יצא ואינו חוזר ומברך אבל בסיפא הא ספר לבסוף שלא כהוגן. ופליגי משום זה על השו"ע וס"ל דחוזר ומברך, אם לא שנזכר תוכ"ד שאז חוזר רק על הספירה ויאמר היום ארבעה ימים.

והט"ז למד בדברי השו"ע דהשו"ע קאי אכוונת המברך דאי כשאמר השם היה כוונתו על הספירה כהוגן ובגמרא הברכה דהיינו כשאומר 'על ספירת העומר' היה כוונתו על ספירה שלא כהוגן או איפכא, אזלינן בשניהם לקולא ואינו חוזר ומברך. והוליד מזה דאם כל הברכה היה דעתו על ספירה שלא כהוגן חוזר ומברך ואז יספור כהוגן. אבל האחרונים לא הסכימו עמו בזה וס"ל דאפילו אם כל הברכה היה דעתו על ספירה שלא כהוגן אם נזכר לפני הספירה סומך על הברכה שבירך וסופר מיד בלא ברכה שנית, ואפילו ספר שלא כהוגן אם מיד תוכ"ד נזכר יספור מיד הספירה של היום ויצא בזה.

לכתחילה צריך לדעת לפני שמברך איזה ספירה הוא היום ובדיעבד אם בירך והיה בדעתו שיספור כמו שישמע מחבירו יצא אבל אין לעשות כן לכתחילה, דאסור להפסיק בין הברכה להמצוה יותר מכדי דיבור, ומשמע שאם לא יפסיק מותר אף לכתחילה. אבל בשע"צ כתב דאף אם לא יפסיק נמי לכתחילה אין לעשות כן, דלכתחילה בעינן שבשעת הברכה ידע על מה הוא מברך, ומיהו בדיעבד יצא גם לשיטת הט"ז הנ"ל.³

י. ויש להשיג בל"ג בעומר שלא לומר היום ל"ג בעומר לפני שספר.

יא. מש"כ בביה"ל אם בירך הוא לאו דוקא ור"ל ספר או שהוא ט"ס.

יב. והטעם נ"ל כיון דדעתו היתה על הספירה הנכונה איזה ספירה שתהיה, וגם בזה די שיקרא שבשעת הברכה כיוון על הספירה הנכונה, ודו"ק.

י. החייבים לספירה

אנשים חייבים לספור. ומחלוקת אם בזה"ז הוא מה"ת או מדרבנן וכן"ל (אות א).

נשים פטורות דהוא מ"ע שהזמן גרמא דנשים פטורות מהן, וכתב המג"א מיהו כבר קיבלו הנשים עליהן חובה. וכתב המ"ב דבמדינתנו לא נהגו הנשים לספור, ועכ"פ לא יברכו דבדאי יטעו יום אחד וגם ע"י רוב אינן יודעות פירוש המילות. וטעם הב' לא שייך בזמנינו, וטעם הא' כתבו האחרונים דאם משימים לוחות בבית ועי"ז זוכרים לספור שפיר יכולות לברך.

קטנים שהגיעו לגיל חינוך חייבים לספור מדין חינוך, ואם גדל באמצע ימי הספירה יש מהאחרונים דס"ל דתו לא יוכל לברך על הספירה דמה שספר בקטנותו לא נחשב כספר. מיהו רוב האחרונים ס"ל דשפיר יכול לברך, וכן נוהגין.

אונן ל"ע אם היה אונן רק בלילה יכול לספור למחרת ביום ושאר הלילות יספור בברכה, ואם הוא אונן גם ביום, נוטה בביה"ל בשם הנו"ב דיספור בלי ברכה באנינותו ושאר הימים יוכל לברך.

יא. איסור אכילה ומלאכה לפני הספירה

משהגיע זמן הספירה אסור לאכול. וכתב בכה"ח דמ"ט טעימה בעלמא מותר, והיינו פת עד כביצה ופירות אפילו הרבה וכבסימן רל"ב. ואם התחיל באיסור אע"ג דבכל מצוה דרבנן נקטינן דאינו מפסיק ואנן קיי"ל דספירה בזה"ז היא מדרבנן, אפי"ה כתב הרמ"א דיש להפסיק דכיון דהספירה אין בו טורח כלל יש לחוש להשיטה דספירה בזה"ז דאורייתא.

וגם חצי שעה קודם זמן הספירה אסור כבר לאכול, והיינו מחצי שעה קודם צאת הכוכבים.^{טו} ואם אמר לשומר שיזכיר לו לספור כתב המ"ב דבחצי שעה שלפני הזמן יש להקל, ומשמע דמשהגיע הזמן אין להקל אפילו ע"י שומר.

ובאג"מ (או"ח ח"ד סי' צ"ט אות א) כתב דמי שמתפלל במנין קבוע דמקילין לאכול לפני מעריב בזה, והסומך גם בימי ספירת העומר לאכול לפני הספירה כשיש לו מנין קבוע שפיר דמי. וה"נ יכול גם לאכול אם אמר לשומר שיזכירהו לספור.^{טז}

וכ"ז בהתחיל באיסור אבל אם התחיל לאכול בהיתר דהיינו יותר מחצי שעה לכונ"ע אי"צ להפסיק.

עשיית מלאכה, כתב במ"ב דדינו כאוכל. ומיהו מלאכה בלא"ה אסור דכבר נהגו הנשים וה"ה אנשים שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה ואילך, וב' טעמים נאמרו בדבר א. דנקברו תלמידי ר"ע אחר שקיה"ח והיו העם בטלים ממלאכה. ב. דבעומר כתיב שבע שבתות מלשון שבות, דהיינו דבזמן הספירה יש לשבות. יח אכן בחק יעקב כתב דאין נוהרין בזה. ולטעם הא' אחר שיעור כדי קבורה מ"מ יש לאסור במלאכה לפני ספירת העומר, וכמו אסור לאכול לפני ספירת העומר, מיהו איסור זה שייך רק לאנשים ולא לנשים.

הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת ביהמ"ק למקומה במהרה בימינו אמן סלה

טז. ואי"צ חצי שעה לפני ביה"ש אע"פ שיכולים לספור בביה"ש משום ספיקא דרבנן לקולא, מ"מ אינו מחוייב עדיין ולכן די בחצי שעה קודם צאה"כ, שעה"צ. ובשו"ע הרב מחמיר מחצי שעה קודם ביה"ש.

יז. ובאמת צ"ע דהא בס' רלה לענין ק"ש דאורייתא כתב המ"ב סק"ח דמועיל שומר וכאן לענין ספירה דנקטינן דהוא דרבנן הוא מחמיר דלא יועיל שומר, וצ"ע.

יח. ולטעם זה אחר שספר מותר תיכף במלאכה, ולטעם הא' כתב בשעה"צ דהאיסור הוא רק בשיעור כדי קבורה. וכן לטעם זה לאחר ל"ג בעומר יש להתיר לגמרי.

ח. שכח לספור

אם שכח לספור יום אחד בין יום ראשון בין שאר ימים^{יז} סופר שאר הימים בלא ברכה, דאיכא פלוגתא בזה ד"א דהא דכתיב 'תמימות תהינה' הכוונה דבעינן שיספור כל הימים ואם חסר לו יום אחד תו אינן תמימות, וי"א דהימים אינן מעכבין זה את זה ד'תמימות' קאי על כל יום בפנ"ע, והיינו דבכל יום יש לספור מבערב משום 'תמימות' דצריך לספור מבליטה וכדאיתא בגמ'. וי"א ש'תמימות' קאי אשבועות וכדכתיב 'שבע שבתות תמימות תהינה' דהיינו שבכל משלם שבועי כשאומר חשבון השבוע מקיים הכתוב ד'שבע שבתות תמימות'.^{יח}

עוד כתב רב האי גאון דאם שכח יום אחד מלספור יאמר למחרת כשסופר 'אתמול היה כך וכך והיום הוא כך וכך' וכיון שסופר גם את הספירה דאתמול יצא ידי תמימות. ועפ"ז כתב הא"ר דאם שכח לספור יום אחד דיספור יום של אתמול ושל היום אולם בלי ברכה.

אם הוא מסופק אם ספר יום אחד או לא, וכן אם הוא מסופק אם ספר אתמול הספירה הנכונה יכול לספור שאר הימים בברכה, דהוה ס"ס ספק אם ספר ואפילו לא ספר דילמא ההלכה כמ"ד דכל יום הוא מצוה בפנ"ע. וכן בכל אופן שדינו לחזור ולספור אם לא חזר וספר יכול לספור שאר הימים בברכה.

אם שכח לספור בלילה איכא מחלוקת הגאונים אם שייך ספירה ביום. ולכן פסקינן דיספור ביום בלא ברכה, ושאר הימים יספור בברכה מדין ס"ס שמא זמן הספירה הוא גם ביום ואפילו אי הוה זמנו רק בלילה דילמא אין הימים מעכבין זה את זה.^{יט}

ט. ספר בלא ברכה

מי ששואל לו חבירו מביה"ש והלאה איזה יום היום לא יאמר לו יום הספירה של זה הלילה דאם יאמר לו תו לא יוכל לברך, דיש לחוש להשיטה דמצוות אי"צ כוונה וא"כ כבר יצא ידי המצוה ותו לא יוכל לברך, אלא יאמר לו אתמול היה כך וכך. אבל קודם ביה"ש אפילו אחר פלג המנחה יכול לומר לו איזה ספירה יהיה בלילה. ובשו"ע הרב הביא להחמיר כבר מפלג המנחה שיאמר אתמול היה כך וכך.

ואם מתכוון בהדיא לא לצאת ידי"ח יכול להשיב הספירה של הלילה ויוכל לברך אח"כ. וכתב הביה"ל דנראה לו דאם זה שמשיב הוא מהמדקדקין שסופרים רק בלילה, אם השיב בביה"ש הוה כמכוון להדיא שאינו רוצה לצאת ידי"ח ויוכל לברך בלילה כשיספור, וצ"ע למעשה.

עוד כתבו האחרונים דכל זה לפני שהגיעו למספר השבועות, אבל אחר שהגיעו למספר השבועות והוא אמר לו רק הימים יכול לספור עוד בברכה. אבל לכתחילה לא יענה המספר של היום דבשו"ע הרב לא הביא חילוק זה, וכן בל"ג בעומר יש לזהר לא לומר היום ל"ג בעומר.

כתב הט"ז דוקא אם השיב לו היום כך וכך אבל אם לא אמר היום יכול לספור בברכה. ובא"ר מפקפק על דבריו דכיון שמשביב על מה שחבירו שאל לו מה הוא היום הוה כמו שהוא אמר 'היום'. ומ"מ להלכה כתב השעה"צ דיוכל לספור שוב בברכה.

יג. בר"ן הביא מחלוקת הגאונים ד"א דדין זה הוא רק בשכח ביום הראשון דבזה תו לא הוה תמימות, וי"א דגם בכל הימים אם שכח באחד מהם תו לא הוה תמימות וא"א לו לברך עוד.

יד. ולפי"ז אם לא ספר ביומא דמישלם שבועי לכאורה לכונ"ע אינו יכול לספור עוד בברכה לתירוץ זה.

טז. ושמעתי מהגאון הגדול רח"א פריינד שליט"א דבאופן זה יכול לברך שאר הימים ממ"נ דאם אמרינן דמעכבין זא"ז ע"כ דהיינו שכל המ"ט יום הם מצוה אחת וא"כ הימים הם גם המשך אחד, ולפי"ז גם ביום יש מצות ספירה, ואם הספירה היא רק בלילה ע"כ דכל יום היא מצוה בפנ"ע, ולכן בזה יכול לברך בשאר הימים ממ"נ, ודפח"ח.

אמירת גאל ישראל בלחש

ידוע גדול הענין שצריך לסמוך גאולה לתפילה, דהיינו להסמך ברכת גאל ישראל לתפילת שמונה עשרה, כדאמרין בגמרא ברכות (ט:) כל הסומך גאולה לתפילה אינו ניזוק כל אותו היום, [וכתב הלבוש סימן ס"ז ובסימן קיא ס"א שיש בזה סוד גדול מאוד].

ויש מחלוקת בין הראשונים אם עונים אמן אחר גאל ישראל או לא, והמחבר בשו"ע (סימן סו סעיף ז ובסימן קיא ס"א ובסימן רטו ס"א) פסק דאין עונים אמן משום דהוי הפסק [והוא כדעת הרמב"ם ברכות פ"א ה"ח והזהיר ח"א כה ע"ב, וכן פסק הגר"א (סימן נא סעיף ג) שלא לענות. וכן פסק הא"ר (סק"ו) בשם הרא"ם (סימן ו). והביא שכן הזהיר המגיד להב"י שלא לענות]. והרמ"א שם פסק דאחר הש"ץ עונים אמן ורק אחר ברכת עצמו אינו עונה [והוא כדעת הטור].

ובמג"א שם (סק"א) כתב - 'והמדקדים ממתנינים בצור ישראל כדי לענות אמן. ובסעיף ט' משמע שיש להמתין בשירה חדשה, ונראה לי דאם ירצה יוכל לכוון לסיים עם הש"ץ ואז אינו מחוייב לענות אמן'. [ועיין שם בפרי מגדים ובלבושי שרד וברעק"א ובאליה רבה סקי"ג מה שהקשו על המג"א בזה שפסק שאפשר להמתין לפני צור ישראל ולענות, דהא הו' כאמצע הפרק דאסור לענות, ועוד הקשו מסימן נו סק"ב, עיי"ש שהאריכו בזה].

ובמשנה ברורה (שם ס"ק לד) פסק כדברי המג"א, דהעצה הנכונה שיכוון לסיים עם הש"ץ בשוה ואז אינו מחוייב לענות אמן, או שיתחיל השמו"ע מעט קודם הש"ץ, דהיינו הפסוק ה' שפתי וגו', דבזה המעט וודאי ליכא קפידא, דוודאי אינו ניכר הקדמתו עכ"ל. [ובמג"א ותיקין כולם נוהגים ממילא לסיים בשוה עם הש"ץ].

וכן פסק בשו"ע הרב (סימן סו ס"ט) - 'ומי שרוצה לצאת לדברי הכל, יוכל לכוון לסיים עם הש"ץ, ואז אינו מחוייב לענות אמן אחר הש"ץ לפי מנהגינו'.

והנה כהיום נהגו ברוב המקומות שהחזן אומר את המילים ברוך אתה בקול רם, ואת המילים גאל ישראל מסיים בלחש, כדי שהקהל לא ישמעו את סיום הברכה ולא יצטרכו לענות אמן, וממילא אין הפסק. [ומצינו כעין זה בברכות (מה ע"ב) בברכת בונה ירושלים, דרב אשי עני ליה בלחשה כי היכא דלא לשמעו עיי"ש].

והדבר צ"ע, כי הרי אמרו בגמרא (מגילה כג ע"ב) החזן פורס על שמע, והכוונה הוא שהחזן מתפלל בקול רם מיוצר עד אחר שמו"ע להוציא את מי שאינו בקי, [וכן הוא באמת מנהג הספרדים עד היום]. ובדורותינו שאנו בקיין, נוהגין עכ"פ להתחיל ולסיים הברכה בקול רם, כדנפסק בשו"ע סימן סט ס"א. וא"כ יש לכאורה חיוב לסיים גם ברכת גאל ישראל בקול רם, ובפרט שהרבה ראשונים סוברים שצריך לענות אמן אחר גאל ישראל. ועיין ברמב"ם (תפילה פ"ט ה"א) שכתב - 'סדר

תפילות הציבור וכו' ומתחיל ופורס על שמע בקול רם והם עונים אמן אחר כל ברכה וברכה, והיודע לברך ולקרות עמו קורא עד שמברך גאל ישראל, והכל עומדין מיד ומתפללין בלחש'. הרי מפורש שהסדר שהציבור יאמרו ביחד עם הש"ץ. [ועיין במשנ"ב סימן נט ס"ק טו ובביאור הלכה שם ד"ה בנחת].

ובמשנה ברורה שהבאנו לעיל אינו מביא את העצה הזו של לסיים בלחש, רק מביא עצת המג"א שייסימו בשוה עם הש"ץ, ועי"ז כותב "ונכון לעשותה כדי לצאת לכולי עלמא". וכן הפרי מגדים והלבושי שרד ועוד הרבה פוסקים שדנו בדברי המג"א והקשו עליו, וחפשו עצות ודרכים לזה ולא הביאו כלל המצאה זו.

ובספר 'וסף אומץ' [שהוא ספר קדום מאוד מאסף לכל מנהגי אשכנז של הראשונים] כתב באות רצ"ו - 'לכן טוב לסיים גאל ישראל מעט אחר החזן או קודם החזן, ויתחיל מילה אחת או שתיים משמו"ע קודם הציבור ולא יותר, כי אסור להקדים תפילתו לתפילת הציבור, ואם יסיים החזן בעוד שהמקדים אומר ה' שפתי תפתח, היה החיוב של עניית אמן מוטל עליו עדיין וא"כ יעלה חרס בתקנתו, ולכן טוב לעשות כנ"ל, וכן כתב בקיצור שו"ע (סימן יח סעיף ב) - 'וטוב שיצמצם לגמור ברכת גאל ישראל עם ש"צ בשוה עיי"ש'.

[ויש טוענים עוד שלכאורה אפילו כשאומרים סיום הברכה בלחש, אם יודעים באיזה ברכה אוחז הש"ץ ואומר ברוך אתה ה' ושיסיים, צריך לענות אמן כמו באלכסנדריה במצרים, וממילא אין מרוויחים כלום בסיום בלחש, אולם זה אינו מוכרח].

וראיתי אחרונים שמביאים שהמקור של לסיים בלחש הוא במנהגי רבי אייזיק טירנא, ובבדיקה יסודית גם בכת"י אינו נמצא שם כלל זה כנראה טעות סופר. ויש אחרונים שמביאים שהאשל אברהם מבוטשאטש (בסימן סו) כתב כן לסיים בלחש, אבל עיין שם שכתב דנוהג היה לומר בלחש כל הברכה מצור ישראל עד הסוף. ועיי"ש מה שהאריך בדברי המג"א].

ויש להעיר דאולי יש בסיום בלחש חשש ורושם מפני הרואים, דנראה כמוציא שם לבטלה, וכברכה קטועה בלא סיום. וכעין שמצינו בגמרא סוכה (לח:) דאמר רבא לא לימא איניש ברוך הבא והדר בשם ה', אלא ברוך הבא בשם ה' בהדדי, [ופירש"י לא לימא ברוך הבא וינשום בינתיים והדר בשם ה', דלא קיימא אזכרה אמילתא דלעיל ומיחזי כמוציאו לבטלה], ועוד שם בגמרא לא לימא איניש יהא שמייה רבא והדר מברך, אלא יהא שמייה רבא מברך בהדדי. והנה למסקנא אמרו בגמרא 'אלא התם והכא אסוקי מילתא היא לית לן בה' [ופירש"י וואיל וכוונתו לגמור לית לן בה]. אבל לכאורה שם הרי בסוף שומעים את הסיום וע"כ לית לן בה ואין חשש רושם של לבטלה, אבל במקום שאין

שומעין הסיום נראה כברכה קטועה בלא סיום, [אף שאפשר לומר שכולם יודעים, אבל מצינו הרבה הלכות שנתקנו מפני החשד ומראית העין אף שכהיום כולם יודעים]. וכל זה רק כאסמכתא בעלמא שרואים שיש בזה הרגשה של חשש ברכה לבטלה. ואולי אפשר לומר שמכיון דיש כאן מחלוקת אם לענות אמן, והדרך להינצל מהמחלוקת הוא לענות בלחש, אין לחוש לזה. וכמו שמצינו במשנ"ב (סימן מז ס"ק יב) שיברך 'לעסוק בדברי תורה בלחש, מפני המחלוקת בזה.

ובהליכות שלמה ה' תפילה (פ"ז ס"ח) כתב הגרש"ז אויערבך זצ"ל דהש"ץ יסיים ברכת גאל ישראל בקול רם בשוה עם הציבור ולא יענו אמן, וכ"כ בספר 'אורח דוד' בשם הגאון רבי דוד בהר"ן זצ"ל שכן ציוה לנהוג. וכן כתב הגר"ש וואזנר שליט"א בקובץ מבית לוי (ח"ו ס"א עמוד כד), בתפילת שחרית יסיים ברכת גאל ישראל עם הש"ץ בשוה, או שיתחיל לומר ה' שפתי תפתח מעט קודם שמסיים הש"ץ גאל ישראל, ולא יסיים הש"ץ ברכת גאל ישראל בלחש. ובהערות שם כתב, דלא הוה נוחא לרבותי וגדולי ישראל שיסיים הש"ץ בלחש גאל ישראל, כמו שיש נוהגים כן לומר בא"י בקול רם ולסיים גאל ישראל בלחש, שוודאי אין זה כבוד הברכה עכ"ל. וכ"כ בתשובות והנהגות ח"א (סימן קה).

ובספר 'אשי ישראל' על הלכות תפילה (פ"ז סכ"ד ובהערות אות פג) הביא ששמע בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל כנ"ל דעדיף שיסיים הש"ץ בקול והקהל יסיימו עמו בשוה, וכן בשם הגר"ש אלישיב שליט"א, וכן כתב הגר"ש דבליצקי שליט"א (בספרו זורח השמש סימן ד), והגר"פ שיינברג שליט"א, וכ"כ הגר"י קמנצקי זצ"ל בספרו אמת ליעקב (שו"ע סימן סו), וכן הביא מעוד ספרים. וכן הביא בלקט הקמח החדש בשם המהר"ץ דושינסקי זצ"ל שהקפיד מאוד לסיים בקול. וכן הוא מנהג פפד"מ ויזיטשוב ועוד. ובשם הגר"ק שליט"א הביא שם באשי ישראל דכתב לו דלסיים בלחש הוא מנהג יפה, ולא מנמק הסברא והטעם (ועיין בשו"ת 'דעת נוטה' להגר"ק). [ומנהג חב"ד באהבה רבה לסיים בלחש ובגאל ישראל בקול].

היוצא מכל הנ"ל, דלכאורה נראה דהמנהג שנהגו שמסיימים גאל ישראל בלחש, אין לו מקור ברור, וכמעט כל הפוסקים לא ס"ל כן, ודעת המג"א והמשנ"ב ורוב הפוסקים הוא שייסימו בקול רם כל הציבור ביחד עם הש"ץ, או להתחיל ה' שפתי תפתח קודם הש"ץ, או לכל הפחות לומר את כל הברכה בלחש, וצ"ע ליישב המנהג.

ולכאורה נראה דיש להציע לנהוג כמו שאנו נוהגים בברכת הבוחר עמו ישראל באהבה בשחרית, ובאהבה עמו ישראל בערבית, דמסיימן בשוה עם הש"ץ, וכן יש לנהוג בגאל ישראל.

הבה"ח משה בר"נ אנשין

שבת קודש נפשי חולת אהבתך

קבלת שבת

השמש. הבחורים, התעוררו לבוקר חדש - בוקרו של שבת קודש. בית הכנסת הכיל כבר מספר גדול של משכימי קום, כאשר שוב ניגש רבי מאיר בלויא אל העמוד ופתח בתפילה.

לא, העיפות לא הכריעה את הבחורים. תפילת שחרית, קריאת התורה ולאחריה מוסף, נאמרו בהתעוררות ובכוונה עצומה. זר אילו היה רואה, לא היה מעלה בדעתו כי מדובר לאחר שינה מצומצמת, בת שעות ספורות.

כבוד היום עדיף משל לילה

הנשמה שכבר הורגלה לקדושתה של שבת, מרוממת היא, ואינה מתלהבת וסוערת עוד כבסעודת הלילה. ושוב ניכרת האחדות בכל פינה, - האחדות, שבה ניחנה קהילתנו.

סעודה זו, הנאכלת בשירה וזמרה, מופסקת מידי פעם לשמיעת חידושיהם של רבינו וצוות המשפיעים הרוחניים. זה אחר זה דרשו הרבנים, לפני התלמידים - ממשיכי דרכם. חידושים, רעיונות, שאלות וקושיות, הרהורים וסיפורים בעלי מסר, הושמעו במשך הסעודה. מלאים בתוכן חדש, עזבו הבחורים את שולחנם. מקצתם אל הגמרא, מקצתם אל החומש, ומקצתם אף פרשו לשינה כמצוות עונג השבת.

כחצי שעה קודם מנחה מסר הגאון רבי בן ציון גוטפרב שליט"א שיעור לשומעי לקחו, כהמשך לדרשתו בסעודת היום.

"רעווא דרעווין"

שוב מתמלא הלב ברגש, קודם שתפרוש השבת ממנו. שיר רודף שיר, והלב עדיין לא מרפה. אכן, לא לחינם ניקבה סעודה זו בשם, "רעווא דרעווין". שירי נשמה עם שירי ריקוד, שירי געגועים עם שירי נצחון, הפכו יחד לגוש זמר גדול. והענינים נשואות השמימה, הלב גואה והנפש עולה ומתעלית.

ובגבור השמחה, עמד רבינו על רגליו, ונשא משא חיוזק והתעוררות, ובסיום דבריו הודה לא-ל אשר נתן מנוחה לעמו ישראל. שוב הודה לא-ל על אשר זכינו לשבות יחד ועל אשר שם חלקנו מיושבי בית המדרש, ועל קהילתנו אשר גבר עליה חסדו. אחר הודאתו זו הודה לכל המסייעים, צוות המחנכים. ובראשם הגאון רבי יוסף הירשמן שליט"א, ברכה מיוחדת שיגר להרב מאיר בלויא שליט"א, אשר אירגן ותרגם עבור לימוד השעות הרצופות בחודש ניסן. הרב עמרם בלויא והרב יהושע קרויזר שליט"א על כל פעולותיהם הכבירים, ואשר רק בזכותם נסענו לשבות ב'נחלים'. יתן ה' ויתמלאו משאלותיהם לטובה, אמן.

פרידה...

מעריב... תפילת חול. הנפש נאחזת בציפרניה בשיירי שבת קודש. ואחר מעריב, הבדלה רבתי. ריח הבשמים מנחם את גופנו על הסתלקותה של הנשמה היתרה, אך הנפש ממאנת להנחם. ראויה היתה השבת שנשלחה בריקודים, אך מנהגי האבלות על תלמידי רבי עקיבא, מנעו זאת מאיתנו. בהרגשת קושי הפרידה עלו הבחורים אל האוטובוסים, ובלביבם פעמי תקוה, אולי נזכה ונשובת כל ימינו כאשר שבתנו היום. אולי... שלום לך שבת קדשנו, שלום לך.

אך זאת דעי לך, שבת, כי זכרך נחקק בלבנו לא יסוף ממנו לעולם.

שבת קודש! נפשנו חולת אהבתך...

ערב שבת.. פנים קדושות החלו נראות בשוב הקטן 'נחלים', פני חמד, פניהם של בחורי 'קהל עדת ירושלים'. טליתותיהם הצחורות מתנפנפות ברוח, מבשרות על בואה של קדושה - קדושת ירושלים. אכן, לא רק את גופם נשאו איתם הבחורים, כי אם גם את קדושתם הביאו בכנפיהם. וכעת, פירשוה סביבותיהם.

השולחנות ערוכים בחדר האוכל, ממבחר מעדני השבת, עת נכנסו הבחורים ל'טועמיה'. האחדות המופלאה בצבצה מכל עבר, בשיחת הנערים, באכילתם ובעליצותם. אכן, טועמיה חיים זכו.

הרוח הנושבת בחוץ, קירבה לאפנו את ריח השבת, שעה שנעמדנו להתפלל תפילת מנחה. וכי נטו צלילי ערב נפרדנו מימות החול, כאשר רבי מאיר בלויא ניגש אל העמוד ופתח בתפילה. לכו נרגנה לה'...

אחר קבלת שבת, נעמד רבינו על רגליו ודרש. רבינו במתק לשונו, הסביר את תוכנם של מזמורים אלו המבשרים על הגאולה, מלכות ה' ומשפטו, ואכן גם שירו של רבי שלמה אלקבץ 'לכה דודי' עוסק אף הוא בעניין הגאולה. מתוך כך, הוסיף רבינו לבאר את שאר שינויי הנוסח בתפילה זו. את הכרזת השבת קודם התפילה באמירת 'כגונא', ולפני תפילת העמידה במאמר 'ושמרו'. את סוכת השלום הנפרשת עלינו בשבת ואי הצורך בשמירה, המשנים את נוסחתה של ברכת השכיבנו. ואת חיובה של תפילת שבת, הגורמת לחזרת הש"ץ בברכה מעין שבע. אכן, התפילה אחר ביאורה נאמרה בכוונה יתירה ובהתלהבות עצומה.

כך קיבלנו - מאות בחורים - את השבת. כשפעמיה מהדהדים למרחוק, מותירים אחריהם שלוה קסומה...

אוכלין ושותין משחשיכה

האכילה, נועדה מעיקרה להזין את האדם ולהשקיט רעבונו. "אך לא כן היא סעודה זו" פתח רבינו ואמר "שונה היא מחברותיה בימות החול".

שבת - לימודנו רבותינו - נתברכה מפי א-ל, בשינוי טעם המאכל, ובמון שנאסף בלא טירחה. ברכה זו טומנת בחובה, גם את ההלכה המחייבת להוסיף במאכל ומשתה בשבת. ומתוקף הלכה זו, נולד המשפט שבו פתח רבינו - "סעודת שבת נערכת אך ורק לשם עצם האכילה".

איברא, אכילה זו אין לזלזל בה, אחר שמיחדת היא במינה. לא לנו נערכת סעודה זו ולא בשבילנו, שבת היא לה'. בשבת לא נצטוונו 'בחציו לכם', את שבתותי תשמורו נאמר, ולא את שבתכם. שבת כולה לה' ואכילתה משולחן גבוה, כאכילת הקרבנות.

ואם קרבנות אכלנו, אזי שירתנו כשירת הלויים. ואכן, אחר דיברות קודש אלו פתחנו בזמר, נסחפים והולכים שבי אחר רגשותיהם הגואים של הגאון רבי בן ציון גוטפרב והרב מאיר בלויא שליט"א.

אחר הסעודה, יצאנו מרוממים אל עבר בית המדרש בלוויית רבינו, בכדי לשמוע פתגמין קדישין. על אף השעה המאוחרת אין כל עייפות בשבת קודש, הקשבנו כשקולו של רבינו נוסך העירנות נשמע. כדרכה של ה'לופט תורה', השמיענו רבינו ביאורים שובי לב, והטעימנו מקצה תורת הנסתר.

ה'בִּאטֵעַ', בבואה היא של סעודת שבת, ונערכת היא לפנות בוקר. ב'באטע' זו הנעשית בצילו של רבינו, שירה ואכילה ודברי תורה מתמזגים יחד, ופעמים אף משתרבת לה השמחה לבין רגלי הנוכחים ומרקידתם. 'באטע' זו אי אפשר לתארה ולפורשה בפניכם. אילו זכיתם, ונוכחתם באחת מן ה'באטע'ות האלו, כי אז ידעתם טיבה של זו מה היא. אילו זכיתם...

כוכבי בוקר

אור טהור של בוקר, טבל בקדושתה של שבת. והופיע, עם בוא קרני

'חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו'

קול דודי הנה זה בא, זה משה בשעה שבה ואמר לישראל בחודש הזה אתם נגאלין, אמרו לו משה רבינו היאך אנו נגאלין וכל מצרים מטונפת מעבודת כוכבים שלנו, אמר להם הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בעבודת כוכבים שלכם אלא מדלג על ההרים, ואין הרים אלא עבודת כוכבים המד"א (הושע ד) על ראשי ההרים יזבחו ועל הגבעות יקטרו, ובחודש הזה אתם נגאלים, שנאמר החודש הזה לכם. רבי יודן ורבי חוניא, רבי יודן בשם רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, ורבי חוניא בשם רבי אליעזר בן יעקב אומר קול דודי הנה זה בא זה מלך המשיח, בשעה שהוא אומר לישראל בחודש הזה אתם נגאלין אומרים לו היאך אנו נגאלין ולא כבר נשבע הקב"ה שהוא משעבדנו בשבעים אומות, והוא משיבן שתי תשובות ואומר להם אחד מכם גולה לברבריה ואחד מכם גולה לסמטריה דומה כמו שגליתם כולכם, ולא עוד אלא שהמלכות הזאת מכתבת טירוניה מכל העולם מכל אומה ואומה כותי אחד או ברברי אחד בא ומשעבד בכם כגון ששעבדתם בהם כל אומתם, וכאילו נשתעבדתם בשבעים אומות.

מדרש רבה שיר השירים פרשה ב פסקה כב

אמר רבי אליעזר, משל למלך שכעס על בנו ובידו חרב, ונשבע שהוא מעבירה על בנו על ידי שהכעיס לאביו. אמר המלך, אם אני מעבירה על צוואר בני אין לו חיים, ואחר כך מי ירש אותי ומלכותי. וגם כן לבטל את גזירתי אי אפשר. מה עושה המלך, הכניס החרב לנרתיקה והעבירה על ראשו. נמצא לא הזיק את בנו וגם כן לא ביטל את גזירתו. רבי חנינא אומר, משל למלך שכעס על בנו, היתה לפניו אבן גדולה ונשבע המלך שהוא זורקה בו. אמר המלך, אם אני זורקה בו עוד אין לו חיים. מה עשה המלך, כתתה ועשאה צרורות קטנות והיה זורקה בו אחת אחת. נמצא לא הזיק את בנו ולא ביטל את גזירתו. ורבנן אמרי, משל למלך שכעס על בנו ונשבע שהוא מכה אותו מאה חבלים. אמר המלך, אם אני מכה אותו עוד אין לו חיים. מה עושה, נטל את החבל ונתנה על צוארו. לכך אמר, 'אל בחמתך תיסרני'.

מדרש תהילים מזמור ו

'טוב טעם ודעת למדני'

וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה וגו' (בראשית לא, ד). אין ראוי לאדם כשירצה דבר מה מאנשי ביתו שיכריחם על זה על צד האונס והניצוח, אף כי הוא מושל בהם. אבל ישתדל לפתות אותם אל מה שירצוהו בתכלית מה שאפשר, כדי שיתעוררו לזה מעצמם. כי זה הוא יותר טוב משיעשו זה על צד האונס וההכרח. ראה כמה ה'קפץ' יעקב דברים עם רחל ולא היה כדי שיתרצו בטוב לב, ואף על פי שהקדוש ברוך הוא ציוה לו שישבו לביתו.

השל"ה הקדוש - פרשת ויצא דרך חיים תוכחת מוסר

ולפי שידיעת טעמי המצוות וודאי מביא חשק ונעימות גדול אל עושיה, על כן אנו מתפללין שיערב נא ה' אלוהינו דברי תורתו בפינו. ושנהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך, והכוונה אל ידיעת טעמי המצוות - שהוא ידיעת שמו הגדול.

ואף על גב שמעשה המצוות הוא עיקר, ואין לנו להרהר אחר קבלתנו האמיתית. עם כל זאת, אם תוכל להעלות שום מעשה המצוות אל דבר רוחני עליוני העלהו, ואז טוב לך, אף על פי שלא קיבלת מפי חכם מקובל או אפילו לא ראית אותו בשום ספר מספרי החכמים. ועל זה אנו חותמין בברכת התורה ברוך המלמד תורה לעמו ישראל, וכן חותמין ברוך נותן התורה, הכל בלשון הווה, לפי שהוא נותן עדיין לנו תורתו בכל יום שכל אחד יכול לחדש בה טעמים, ובלבד שיסכים עליו שרשי הדת והאמונה. גם יאמין כי מלבד דבריו יש עוד מלן לאלוהי, וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם.

ספר החיים לרבי חיים אחי המהר"ל - ספר הזכות

בתהילים (קט"ה) 'אחלי יכוננו דרכי לשמור חוקיך אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך'. והוא על פי מה שכתב הרמב"ם (מ"נ ח"ג) שאין ראוי לבקש טעמים על מצות, דאם כן יקיים המצוה עבור הטעם, ובאמת ראוי שעיקר קיום המצוות יהיה לעשות רצון ה' וגזירת מלך, נמצא לדבריו ראוי שיהיו כל המצוות חוקים בלי לידע טעמיהם וכוונותיהם.

אכן האמת אינו כך, כי לא ראה ספר הזוהר אשר מבואר שם כי אין נחת רוח לה' רק

בידיעת ישראל כוונות המצוה והתפילה ועניינם ותיקונם בגבהי מרומים, והסתכלות האדם בשיעור קומה עד שירגיש האיש הישראלי תענוג מופלא במצוות ובתורה ובתפילה מעין עולם הבא. וכתוב בזוהר (ח"ב נ"ז ע"א) כי מצוה הנעשית בלי כוונה דחיין לה לבר. וכו'.

ולכן צריך כל אחד מישראל להשתדל בכל יכולתו להשיג כפי כוחו הכוונות והסודות, ואם באנו לחוש לדברי הרמב"ם הנ"ל, תקנת דבר זה הוא כשיזהר האדם בחוקים אשר אינו יודע כל הטעמים וכל הכוונות, ואף על פי כן ישתדל בהשתדלות נמרץ כמו שמשתדל במצוות שיודע טעמם, אז ניכר שעיקר כוונתו לקיים רצון ה' מבלי הטעם, וזש"ה 'אחלי יכוננו דרכי לשמור חוקיך', רצה לומר אני מבקש שתחזק את לבי לקיים אפילו החוקים, אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך', רצה לומר כשיהיה לבי חזק בקיום החוקים, אז לא יהיה לי לבושת כשאביט ואבקש טעמים וכוונות של המצוות, כי יהיה ניכר שעיקר קיומי למצוות הוא רק לרצון ה' אפילו בלי הטעם, כך כתבו המפרשים אלא שהוספתי ביאור.

ספר ערבי נחל - פרשת חוקת

ושומע לעצה חכם (משלי יב, טו)

ע"י עיון מעמיק בדברי חז"ל, בהתאמצות להבינם ולחדור לתוך תוכן של דברים, הננו למדים כי חכמינו ז"ל בעומק חכמתם ידעו, כי אף אלה הדברים אשר למראה-עין פשוטים הם, אל לו לאדם להנהיגם בחייו כשישען רק על בינתו בלבד, מבלי אשר למד מרבותיו, אשר גם הם לא המציאו את ההנהגה על פי שכלם, אלא למדוה מרבותיהם עד כדי הגיע לדברי תורתנו הקדושה, שהיא מקור כל דעה נכונה ומדה טובה. וזה מפני שכל רגש - אף הכי טוב והיותר נאה - עדין טעון הוא בדיקה, אם גם למעשה כדאי והגון להתנהג לפיהו. ראשית, כי גם ברגשות עילאיות אל לו לאדם להפריז על מידתם (לזאת נקראו 'מידות', מפני שעלינו להעמיד כל דבר לפי מידתו הנכונה) ואם יפריז על המידה, יש אשר יצא כבר מכלל הטוב ויהפך ח"ו לרועץ. הביקורת, שיקול הדעת וההכרעה בכגון דא, יש למצוא בתורה הקדושה ונמסרו לחז"ל יודעי דעת עליון ורצונו - אשר התלבש בתורה הקדושה, ומפיהם אנו חיים.

לזה, אחרי שהענין טעון שיקול דעת בהירה והתבוננות חודרת ועמוקה, איך להתייחס בפועל לרגש כזה הנמצא בתורה ולהנהיגו בחייו הוא. ולכן א"א לאדם לדרוש בעצמו - את הנוגע להנהגתו - מדברי התורה הקדושה, ואף מהדורות הקודמים לו. מפני שלא כל אדם יכול לקבל מידות והנהגות מאנשים אשר גדלו הרבה על שיעור קומתו, אותה המידה אשר נאה ומשובחת היא לגדול, אפשר שאינה יאה כלל לקטן הימנו, ויש אשר אותה המידה המעולה אשר יתנהג בה מורם מעם, תתפתל אצל זה אשר לא עלה למדריגה זו והתוצאות תהיינה הפוכות, וכבר ראינו כי קטנים אשר החזיקו במנהגי גדולים, לא הלמה אותם העטרה, ואדרבה הם עצמם נתקלקלו והנהגה נתקלקלה עמם.

שם

אלה תנאים החליטו קדושי עליון להתנהג למעשה, על פי אותה המידה ואותו הרגש. זולת הנימוקים הנזכרים, הנה באמת שונה מאד המעשה הנעשה על פי שכל האדם ורגשו, מאשר יעשהו לפי הכוון אשר נתנה לו התורה הקדושה, ויש אשר אותו הדבר בעצמו, יקבל תוכן אחר לגמרי מתוקן ומשוכלל ביותר כשנכוון אותו לפי דעת תורה.

ספר 'שיעורי דעת'
מאמר 'כל ישראל ערבים'

לא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני

כל מידה נכונה, אף הכי טובה ומשובחת, תתגלה ברגש נכון וטהור, רק כשתבחן ותצרף בכור המבחן של תורתנו הקדושה, אך ורק אז היא מידה טובה, נאה ומתוקנת. ולא די לנו בזה, אלא שאפילו ללמוד מן התורה על מהות וטיב המידה, לא כל אדם יכשר

השנית, כל מידה נכונה, אם נהפוך בה ונבחין את כל העניינים המסתעפים על ידה בנפש המטיב, וגם בנפשות אחרים, אשר יחס להם לאותו הענין, נמצא כמה שוברים בצדה. יש אשר על פי השקפה שטחית ומשקל ראשון נחליט על דבר זה או אחר כי טוב מוחלט הוא, ואחרי אשר נשים עליו עין ביקורת חודרת, נבחין בדבר זה עצמו, בקעים חסרונות ומגרעות לאין ספור, עד כדי יציאת שכרו בהפסדו.

מכל האמור מתברר, כי אי אפשר להחליט על טובו ויופיו של רגש ומה גם להתנהג לפיהו בחיים המעשיים, טרם שקל אותו האדם במאזני השכל; ועוד לא די לו בזה, אלא גם על שכלו וביקורתו לא יסמוך אלא עליו להעמיק ולעיין בדברי הראשונים, להתבונן בדרך חיי גדולים, להבחין כוון מעשיהם ולהשכיל לדעת איך ולפי אי

קהל עדת ירושלים ישיבת המתמידים

ערב ל"ג בעומר תשע"א

הודעה חשובה

שמחים אנו להודיע לכל בני קהילתנו הקדושה הי"ו כי בעז"ה ביום ל"ג בעומר תתקיים

שמחת החלאקה

ילדי החמד נ"ו על ציון הרשב"י זי"ע במירון
בהשתתפות מורינו ורבינו שליט"א

המעמד יתקיים **במתחם באיאן** (מול השער של בני עקיבא)

בין השעות 1:30 - 3:00 בליווי תזמורת

מתחם זה מתאים ונוח ומיוחד לרווחת הציבור הי"ו, המתחם מוצל ע"י סככה עם שתיה קרה וכן מקומות מיוחדים ומרווחים עבור הנשים.

המטעונים להרים תרומה

למען ההוצאות לכבוד התנא האלוף רשב"י

מתבקשים לפנות להרב עמרם בלויא שליט"א 0527625689

בכבוד ובכבדה
ההנהלה

מייבב הברכות

לידיי החשוב, איש החזון והמעש, רב פעלים לתורה ולחסד הרה"ג רבי שמעון רבינוביץ שליט"א
לרגל אירוסיו בתו עב"ג בשעט"ר
חיים צבי אייזנברג

ברכות שמים מעל

לידיי האב גברא רבה, גדול העצה ורב התושיה, גברא דכולא ביה הגאון רבי שמעון קירשנבוים שליט"א
לרגל אירוסיו בתו עב"ג בשעט"ר
אריה קרישנבסקי

מלא הטנא ברכות

לאחינו הנכבד, בקי נפלא בחדרי התורה, חכם הלב איש תמודות ורב תבונות, הגאון רבי שמעון קירשנבוים שליט"א
לרגל בוא בנו הבחור המופלג בתורה ובידיה יעקב הי"ו

מבחי ישיבת תורת ירושלים

בקשרי שידוכין עב"ג תחי בת האיש אשר רוח בו זך הרעיון הרה"ג רבי שמעון רבינוביץ שליט"א

והברכה אחת היא לא"מ שליט"א

יתן ה' שיעלה הזיווג יפה יפה לתפארת המשפחות הכבודות

המאחלים נאמנה

האחים קירשנבוים

קול "מתיבתא להוראה"

טנא מלא ברכות

לראש כוללנו הנערץ, המאלפניו בינה ומנתב לנו אורח בשבילי ההלכה, מתוך עמקות ובהירות, ומתוך נועם ומסירות

ה"ה הגאון רבי חיים שטרן שליט"א

לרגל אירוסיו בנו שיחי' למז"ט עב"ג

יתן לו ה' ויחזור ויתן, רוב ברכה והצלחה במעשי ידיו, וישר חילו להמשיך במלאכתו - מלאכת הקודש, ונמשיך להינות מזיו תורתו, ויזכו הוא וב"ב לזוהר רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח מתוך שלום ושלווה כעתידת

תלמידיו בכולל

הישיבה הגדולה 'תורת ירושלים' - הישיבה לצעירים 'אור התלמוד'

מקרב לב עמוק וברגשי שמחה

אנו משגרים את ברכתנו הנלבבת, להאי גברא רבה ויקרא איש חי רב פעלים ידיו רב לו בכל דבר שבקדושה עמוד החסד שבדורינו, אשר בעוצם אהבת התורה היוקדת בנפשו ובגודל נאמנותו ומסירותו למוסדותינו הקדושים נטל על עצמו ברוב תושיה ובמסירות נפש את עול ניהול והחזקת הישיבות

ה"ה ידידנו הרה"ג רבי חיים יוסף גפנר שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו עם אירוסיו בתו עב"ג הבה"ח

בן ידידנו הדגול מעמדי התוון של קהילתנו הקדושה.

הרה"ג רבי חיים שטרן שליט"א

יתן ה' ויעלה הזיווג יפה ויהיה לבנין עדי עד ויזכו להקים בית נאמן בישראל, בית מלא ברכת ה' ותזכו לזוהר מהם ומכל צאצאיהם רוב נחת כל הימים.

ההנהלה

רבנו ותלמידיהונו

המרכז הגדול לחינוך

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה אל מע"כ האברכים החשובים, המחנכים הדגולים המדריכים אותנו על דרך אמת, ה"ה

הרה"ג רבי חיים שטרן שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו במז"ט

עב"ג בת לידידנו החשוב המוסר נפשו למען קהילתנו

הרה"ג רבי חיים יוסף גפנר שליט"א

והרה"ג רבי יהודה רובין שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו במז"ט

יהא רעווא שיזכו לזוהר רוב נחת דקדושה מהם ומכל יוצ"ח מתוך אורש עושר וכבוד כל הימים, ואך עד וחסד ירדפו אותם כל ימי חיהם.

כלב הומה וגרש
נשגר ברכת מו"ר לידיו החשוב העני בתורה, סני וקור הרם
הבה"ח **יהודה אריה הירשמן**
לרגל איורו ע"ב בשעט"מ
אהרן דייטש, מרדכי מינצברג, חנום הרצל
חיים זיבלי, ישראל הירשמן

זו ברכות
אשגר להני תרי צנתרי דהבי, העוסקים בצרכי
ציבור באמנה במסירות נפש, אנשי רוח ומעש,
מופלים בתורה ועבודת ה' ה'
הרה"ר רבי **חיים יוסף גפנר** שליט"א
הרה"ר רבי **חיים שטרן** שליט"א
לרגל בוא צאצאיהם בקשרי שידוכין
ית' ה' שהיווג יעלה יפה יפה, ויזכו לרוות רוב נחת
מהם ומכל יוצ"ח מתוך אושר עושר וכבוד כל הימים
יודכם **חיים צבי איזנברג**

ברכות נאמנות
לידיי היקר והחשוב, כליל המעלות ורב התבונות,
כביר החסד והמעש, מאיר פנים לכל אדם
הרה"ר רבי **שמעון רבינובין** שליט"א
לרגל איורו בתו תחי ע"ב
בן לידיי החשוב
הרה"ר רבי **שמעון קירשנבום** שליט"א
יהי רצון שתזכו לרוות רוב נחת דקדושה מהם
ומכל יוצ"ח מתוך אושר עושר ורוח כל הימים
המאחל מקרב לב **אהרן גרינוולד**

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
אשגר בזה לידיי ורעי, אלוף ומיודעי, איש
האשכולות אשר רוח חכמים נוחה הימנו, לא
מחזיק מיבוא לפשעי, מוסר ליבו ונפשו
למען הכולל, יום ולילה לא ישיבות
הרב **מאיר אקער** שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו שיחי
יהי"ר שיווה נחת מכל משפחתו
ברוך בקר

ברכת מזל טוב מעומק הלב
לידיי ורעי היקר והחשוב הרה"ר ר' **יוסף גוטליב** שליט"א
לרגל נכנס בנו היקר למצוות
ולידיי ורעי היקר והחשוב הרה"ר ר' **יהודה רובין** שליט"א
לרגל הולדת בנו תחי
אברהם מינצברג

ברכת מזל טוב
אשגר לאחיני היקר והחשוב, כליל המעלות
הבה"ח **מנחם שטרן** שליט"א
לרגל איורו בשעט"מ
דוד: ברוך שטרן

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
שורה בזה לידיי מרמ בתורה ובירא מורה
מלא מדע ותבונה, מחלק מחכמות לעני וידידי
הבה"ח **יעקב קירשנבום** הי"ו
לרגל איורו בשעט"מ
מרדכי קרויזר

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים
אחוזת ברכפלד - מודיעין עילית
טנא מלא ברכות
נשגר בזה לאבי גברא רבה, עמוד החסד, טוב ומיטיב
לכל, שלוחא דרבנן, מקים מפעלות קודש לתורה ולחסד
הרב **חיים יוסף גפנר** שליט"א
לרגל איורו הבת במו"ט ע"ב
בן לידיי החשוב הרה"ר רבי **חיים שטרן** שליט"א
יהי רצון שיוזכר לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל
יוצ"ח כל הימים

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים
אחוזת ברכפלד - מודיעין עילית
טנא מלא ברכות
נשגר בזה לאבי גברא רבה, עמוד החסד, טוב ומיטיב
לכל, שלוחא דרבנן, מקים מפעלות קודש לתורה ולחסד
הרב **חיים יוסף גפנר** שליט"א
לרגל איורו הבת במו"ט ע"ב
בן לידיי החשוב הרה"ר רבי **חיים שטרן** שליט"א
יהי רצון שיוזכר לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל
יוצ"ח כל הימים

מזל טוב וגדיא יאה
ברגשי גיל וחודוה נשגר את מיטב ברכותינו ואיחולנו מעומק הלב, קדם האי גברא רבא,
מורינו ומאלפנו בינה מצוי שיעוריו הבהירים בטוב טעם ודעת, בקי וחריץ טובא, איש משכיל,
מאיר עינינו בתורת האלקים ברוח השכל ודעת, ה'ה
הגאון רבי **שמעון קירשנבום** שליט"א
מגיד השיעור
לרגל תת' ה' השמחה במעונו באירוסיו בנו היקר והחשוב כמר **יעקב** הי"ו ע"ב ג' בשעט"מ
ית' ה' ויעלה הויזוג יפה יפה לתפארת המשפחה הרוממה ויזכו לבנות בית נאמן לאלו התורה והיראה, ויהי"ר
שיוו מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך אושר עושר וכבוד כל הימים, תורה וגדולה במקום אחד, שפע
ברכה והצלחה וכל מילי דמיטיב.

תלמידי שיעור הדף היומי קהל עדת ירושלים- שכונת הגפן ביתר עילית
ברכה לראש משביר
מתוך רגשי תודה והוקרה הומים הננו לשגר את מיטב ברכותינו ואיחולנו קדם האי גברא רבא
ויקירא, איש אשכולות ורב תבונות, מוכתר בכל מידה נכונה, מעמיד התנוון והתמך של קהילתנו,
ועתה הגדיל לעשות כשנטה ידו להיות עושה ומעשה להרמת קרן התורה ופועל ללא לאות למען
המשך קיום כוללי האברכים ומקריב מהונו ואונו לרווחת ולמדי התורה בקהילתנו.
ה"ה הרה"ר רבי **מנדל רבינובין** שליט"א
לרגל השמחה השוריה במעונו, באירוסיו בתו תחי ע"ב הבה"ח מבחירי הישיבה כמר **יעקב מרגליות** ניי"ו
ישאו ברכה מאת ה' שיהא זה הבית אשר יסודותיו נכונים על אדני פו, בית מלא ברכה, ה'ה, בית
שמגדיל בן תורה ותפילה, להיות חוליה מאירה בשושלת המזהירה, לתפארת המשפחה הרוממה.
מקרב לב
אברכי הכוללים בע"ה בית שמש

כולל "תורת ציון" - ביתר עילית
בנשיאות מורינו ורבינו שליט"א
מודים דרבנן
תודותינו וברכותינו נתונות בזה מעומק לב, למע"כ אלו פנו ומיודענו, העומד זה עשרות שנים
בראשות ה"מרכז החינוכי" של ישיבת המתמידים ורבות בשנים השקע לנו מאוצרות התורה
והדעת כיה' ה' הטובה עליו.
ה"ה הגאון הגדול רבי **יוסף הירשמן** שליט"א
מראשי "ישיבת המתמידים", ומראשי ישיבת "שומרי החומות"
שנעתר לבקשתנו ונאות למלא את ידיו וליטול את מוסדות
הנהגת בית האולפנה הרבתי ולשמש בתפקיד "ראש הכולל"
להדריכנו בנתיבות התורה ולהנחילנו ממכמני חכמתו ותורתו
ולאסוקי עומקא דשמעתתא לאמיתיה של תורה.
יהא רעווא, שיתבדרו מילייכו בבי מדרשא, ויהא לכוון שלמא רבא, חנא וחסדא, וכל מילי דמיטיב.

בברכת התורה תלמידך ככולל
שמואל חשין
נחמיה חשין
אברהם חשין
משה חשין
עמרם כהן
שאל כהן
ישעיהו לוי
אליהו למבורג
אליעזר לנדי
אהרן מינצברג
יעקב אנשיין
דוד גוטליב
אברהם גבירין
ישעיהו גוטפרב
שלמה דושינסקי
משה דושינסקי
חיים הירשמן
אלעזר מ. יוספשי
אהרן זאב חשין
שלום צבי קירשנבין
יהודה רובין
יוסף שלום רוזנבלט
משה מ. שטיינברג
יחיאל י. שלזינגר
דוד שלזינגר
בענדט שלזינגר
ג"א מצטרף:
יוסף גוטליב

ברכת התורה
שלוחה מעומק הלב להאברכים הנעלים והחשובים, אשר נשא ליבם אותם
בקדושה בחכמה ובמסירות נאמנה, לשאת את עול משא הקודש
ה"מרכז הגדול לחינוך ישיבת המתמידים"
הרב **יהושע קרויזר** שליט"א
הרב **עמרם בלוי** שליט"א
על מאמציהם הכבירים לגיוס הסכומים הגדולים, למען "ישיבת חודש ניסן"
שהתנהלה בס"ד, בהצלחה מופלאה, ועבור "שבת התנועות המרכזית" לכל
הבחורים בשבת קודש פרשת קדושים במושב נחלים.
יהי ה' עמם, ובכל אשר יפנו יצליחו להגדיל תורה ולהאדירה וזכותם הגדולה תגן
עליהם ועל משפחתם הי"ו להתבונן יחד עם כל הגדולים התומכים הי"ו בכל
משאלות ליבם לטובה, ויזכו להמשיך במעשיהם הכבירים לכבוד ה' ותורתו מתוך
שמחה ונחת והרחבת הדעת אמן.

צוות המדריכים
נעתיית וברכת
ההורים
הבחורים

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת
ברכות נאמנות מקרב לב לקדם האי גברא רבא ויקירא, איש חמודות ורב תבונות,
המסור בלב ונפש לכל דבר שבקדושה
ה"ה הרה"ר רבי **מאיר בלוי** שליט"א
מותיקי המחנכים בקהילתנו
על מפעליו הכבירים במעגל השנה ליכות את הבחורים ברבבות שעות רצופות בכל
עת פנאי מסדרי הישיבה ובמיוחד במסגרת ישיבת חודש ניסן בה נלמדו אלף שעות
רצופות בשקידה מופלאה
ויהא רעווא משמיא שיחולו עליו כל הברכות האמונות בתורה, ויתברכו הוא
ומשפחתו וכל נדיבי הלב תומכי התורה בבני חיי ומזונא רוחא בריות גופא ונהווא
מעליא, סיעתא דשמיא וכל מילי דמיטיב, ויזכה להרבות פעלים לתורה
מתוך נחת שמחה והרחבת הדעת. אמן
צוות המדריכים
נעתיית וברכת
ההורים
הבחורים

ברכת מזל טוב
נשגר בזה לויסנו היקר והחשוב, ברוך
הכשרון, ורב התבונות, חריץ ובקי טובא,
מוכתר בכל מידה נכונה
הרה"ר רבי **אברהם יצחק הלוי סגל** שליט"א
לרגל הולדת הבן בשעט"מ
יהי רצון שיוזכר לרוות רוב נחת דקדושה
ממנו ומכל יוצ"ח מתוך אושר עושר
וכבוד, בהרחבת הדעת כל הימים.

משפחת מינצברג
ברכת מזל טוב
לאבי גברא רבא, מיטב מפעל החסד הנכבד יצ"ח הרבנים לעניי צדקה
באריה, שלוחא דרבנן, מגדיל בעלי החסד בדורנו
הרב **חיים יוסף גפנר** שליט"א
לרגל איורו בתו ע"ב בשעט"מ
יהושע בקר מרדכי דייטש

טנא מלא ברכות
לידיי ורעי אשר רוח בו
הרה"ר רבי **שמעון רבינובין** שליט"א
לאירוסיו בתו המהוללה תחי
ע"ב הבה"ח **יעקב ניי**
בן ידיי הרה"ר רבי **ישראל שמעון**
קירשנבום שליט"א
בוא עולם בקנין השלם זה הבנין
בצלאל בלוי

קהל עדת ירושלים - בית שמש
בית המדרש נחלה וסנוחה
בית הכנסת ענני יצחק רמב"ם ב'
בית הכנסת בשכונת חפציבה
ברכת מזל טוב חמה ולבבית
נשגר מעומק ליבנו למע"כ חברנו הנעלה, הנושא בעול צרכי הקהילה,
ובמיוחד בבנין בית המדרש החדש והמפואר, ודאגתו תמיד להצלחתו ולשגשוגה
שלא ע"מ לקבל פרס, נעים הליכות לכלל ולפרט
ה"ה הרב **מנדל רבינובין** שליט"א
לרגל אירוסיו בתו תחי ע"ב בשעט"מ
בוא עולם בקנין השלם זה הבנין
לתפארת המשפחות הנכבדות ובהמשך פעולותיו הכבירים למען התורה ולומדיה יזכהו
ה' לראות ברכה בעמלו ויזוהר רוב נחת דקדושה מהם ומכל יוצ"ח רוב ששון ושמחה
וסייעתא דשמיא והרחבת הדעת
חברי הקהילה

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים
אחוזת ברכפלד - מודיעין עילית

ברכות לראש משביר
נשגר לידינו היקר בר אוריאל ובר אבהן, איש אשר רוח בו, אהוב
למקום ואהוב לבריות, ידו פתוחה לרווחה למען עשות צדקה וחסד
ה"ה הרה"ר ר' **ראובן קרויזר** שליט"א
ואיתו עמו ידינו היקר איש אשכולות, נחמד למעלה ואהוב
למטה, לבו פתוח כאולם לכל דבר צדקה וחסד
ה"ה הרה"ר ר' **משה פנחס פרוש** שליט"א
על אשר הרימו נדבתם ביד רחבה
למען **"קמחא דפסחא" דקהילתנו**

הגבאים ובני הקהילה
והברכה אחת היא לכל ידידינו היקרים מבני הקהילה
שהטו שכם איתנו לבוא לעזרת ה' בגבורים, בעל
הצדקות ישלם שכרם בכפליים, אך טוב וחסד
ירדפום לשבת בבית ה' כל הימים, ויהי ה' עמם בכל
מעשי ידיהם להצליח ולשגשג פעולותיהם הטובות
מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש, אמן.

ברכת מזל טוב
נשגר בזה לאחינו וגיסנו היקר והחשוב,
אציל הנפש ורך הרעיון, איש האשכולות,
מופלג בתורה ויראת שמים
הרה"ר רבי **אברהם יצחק הלוי סגל** שליט"א
לרגל הולדת הבן בשעט"מ
יהי רצון שיוזכר לרוות רוב נחת דקדושה
ממנו ומכל יוצ"ח מתוך אושר עושר
וכבוד, בהרחבת הדעת כל הימים.

משפחת סגל
ברכות מקרב לב
לידיי החבורות, נעים הליכות רב תבונות, סני וקור הרם
הגאון רבי **יהודה רובין** שליט"א
לרגל הולדת הבת
מרדכי מינצברג

מזל טוב וגדיא יאה
מתוך לב הומה וגשות העדנה והוקרה, הנני לשגר את איחולי
הלבניים לידיי ויקירא באדם, אציל הנפש ואביר המעש
הרב **מנדל רבינובין** שליט"א
לרגל איורו בתו המהוללה תחי
יהי"ר שהיווג יעלה יפה ויזכו לבנות בית נאמן
בישראל מתוך אושר עושר והרחבת הדעת
המבקר מעומק לב:
מאיר לוצקין

קהל עדת ירושלים - בית שמש
בית המדרש נחלה וסנוחה
בית הכנסת ענני יצחק רמב"ם ב'
בית הכנסת בשכונת חפציבה
ברכת מזל טוב חמה ולבבית
נשגר מעומק ליבנו למע"כ חברנו הנעלה, הנושא בעול צרכי הקהילה,
ובמיוחד בבנין בית המדרש החדש והמפואר, ודאגתו תמיד להצלחתו ולשגשוגה
שלא ע"מ לקבל פרס, נעים הליכות לכלל ולפרט
ה"ה הרב **מנדל רבינובין** שליט"א
לרגל אירוסיו בתו תחי ע"ב בשעט"מ
בוא עולם בקנין השלם זה הבנין
לתפארת המשפחות הנכבדות ובהמשך פעולותיו הכבירים למען התורה ולומדיה יזכהו
ה' לראות ברכה בעמלו ויזוהר רוב נחת דקדושה מהם ומכל יוצ"ח רוב ששון ושמחה
וסייעתא דשמיא והרחבת הדעת
חברי הקהילה

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים
אחוזת ברכפלד - מודיעין עילית

ברכות לראש משביר
נשגר לידינו היקר בר אוריאל ובר אבהן, איש אשר רוח בו, אהוב
למקום ואהוב לבריות, ידו פתוחה לרווחה למען עשות צדקה וחסד
ה"ה הרה"ר ר' **ראובן קרויזר** שליט"א
ואיתו עמו ידינו היקר איש אשכולות, נחמד למעלה ואהוב
למטה, לבו פתוח כאולם לכל דבר צדקה וחסד
ה"ה הרה"ר ר' **משה פנחס פרוש** שליט"א
על אשר הרימו נדבתם ביד רחבה
למען **"קמחא דפסחא" דקהילתנו**

הגבאים ובני הקהילה
והברכה אחת היא לכל ידידינו היקרים מבני הקהילה
שהטו שכם איתנו לבוא לעזרת ה' בגבורים, בעל
הצדקות ישלם שכרם בכפליים, אך טוב וחסד
ירדפום לשבת בבית ה' כל הימים, ויהי ה' עמם בכל
מעשי ידיהם להצליח ולשגשג פעולותיהם הטובות
מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש, אמן.

052-761-5009